179693

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

1993 йил 17 июнь
ПАЙШАНБА
№ 69 (5.511).
НАРХИ 10 СЎМ.

Ўзбекистон Республикаси ижтимоий-сиёсий газетаси • 1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Мўътабар заминимиз заҳматкашлари

Тажрибакор сўзи—ишнинг кўзи

ҒЎЗА ПАРВАРИШИДА МУҲИМ ПАЛЛА

Экин майдонларимиз дашт ерда жойлашган. Шароитимиз бошқа ерга нисбатан мураккаброқ. Ёзда иссиқлик 45 даражадан ошади, гармсел ҳам бўлиб туради. Бу албатта экинни парваришида қийинчилик туғдиради.

Лекин шундай бўлишига қарамасдан, пахтадан мўл ҳосил етиштириб келмоқдамиз. Узоқ йиллардан бери бригадага етакчилик қиламан. Шу вақт мобайнида жамоамиз аъзолари табиат қийинчиликларига, бозор иқтисодиёти туфайли юзага келган тақчилликларга қарамасдан ўзларининг меҳнатсеварлигини, касбига фидойилигини кўрсатиб, ҳар йили олган топшириқларини ошириб бажариб келмоқдалар. Об-ҳаво ниҳоятда ноқулай келган бултурги шароитда ҳам мўл ҳосил етиштириб, гектаридан 41центнердан хом ашё етиштириб олинди.

Жорий йилда 48 гектар ерда ғўза парвариш қилинмоқда. Баҳорда бўлган кучли дўл туфайли барча карталарни бузиб, қайта экишга тўғри келди. Шундай бўлсада, ҳозир ниҳолларнинг ривожи яхши. Энг муҳими, бир текис кўчат униб чиққан. Ниҳоллар тобора кўкка бўй чўзиб, яшиллик далаларни қопламоқда. Ҳозир иккинчи ишловни тугатдик. Бир ҳафта бўлди ниҳолларга обиҳаёт тарамоқдамиз. Сувдан кейин уларнинг ривожи янада тезлашади. Режа ҳар гектар ҳисобига 29 центнер қилиб белгиланган.

Ниҳолларга ишлов беришда механизатор Шоди Ҳасановнинг хизмати катта бўлмоқда. У ўз агрегати билан кунига 4—5 гектар ерни сифатли култивация қилмоқда. Ишлов билан бирга ғўза қатор ораларига минерал ва маҳаллий ўғит бериб борилаяпти. Бу уларнинг баравж ва дуркун ўсишига ёрдам бермоқда. Айни пайтда ғўзаларнинг ўсиши деярли ҳар куни кўзга ташланмоқда.

Шунингдек, парваришда сувчи ва чопиқчилар ҳам алоҳида жонбозлик кўрсатишмоқда. Улар бутун куч-ғайратларини ғўза парваришида муҳим ой ҳисобланган ҳозирги июнь ойига қаратишиб, мўл ҳосил учун пухта замин яратмоқдалар. Ниятимиз ҳар гектар ердан 40 центнердан оқ олтин йиғиштириб олиб, мустақил мамлакатимизнинг улкан хирмонига ўзимизнинг мунюсиб ҳиссамизни қўшишдир.

Тўйчи ҲАСАНОВ,
Каттақўрғон районидаги «Пахтакор» жамоа хўжалиги бригада бошлиғи.

ЕЛКАДОШЛАР

Шеробод районидаги «Шеробод» давлат хўжалигининг Ўрол Останақулов бошлиқ бригада аъзолари ғўза парваришини кундан-кунга авж олдирмоқдалар. Жамоа 40 гектар ерга чигитни сифатли экиб, тўлиқ ниҳол олишга эришди. Шу кунларда деҳқонлар ниҳолларни икки марта сифатли ишловдан чиқариб, ғўзаларни қондириб суғоришмоқда.

Бу муҳим ишда механизатор Жаббор Ҳасанов бошқаларга ўрнак бўлмоқда. У ҳар куни 5—6 гектар ердаги ғўзаларнинг тагини юмшатмоқда. Сувчилардан Йўлдош Аллашев, Абдуҳолиқ Хурсанов, Рашидхон Мухторов, Алибой Бобоқуловлар. кунлик меъёр 2 гектар ўрнига 2,5—3 гектар майдондаги ниҳолларни обиҳаётга қондирмоқдалар. Парваришда бригаданинг Мавлуда Остонқулова, Солия Норбоева ва Баргихол Алланазарова каби фидойи чопиқчилари ҳам кунлик маромларини ошириб бажармоқдалар. Карталарда бирорта ҳам бегона ўт йўқ. Ниҳоллар тобора кўкка бўй чўзиб, баравж ўсмоқда.

Н. ХУДОЁРОВ.

ОМБОРЛАРГА ҒАЛЛА ТЎКИЛДИ

«Нишон» давлат наслчилик заводи нафақат Нишон туманида, балки Қашқадарё вилоятида ҳам чорвачилик соҳасида етакчи ўринда туради. Хўжаликда 60 минг бошдан зиёд қўй-қўзи боқилмоқда. Айни кунларда хўжаликда дон ўрими қизғин давом этмоқда. Жорий йилда хўжалик ғаллакорлари 1000 гектар майдонда мўл ҳосил етиштирдилар. Ҳар гектаридан 26 центнердан дон олишни режалаштирган ғаллакорлар сомоннинг ўзидан 1800 тонна озуқа жамғаришга аҳд қилишган.

Ҳозир далаларда 7 та ўрим комбайни юксак унум билан ишлатилмоқда. Ниёз Зиёдов, Очил Панжиев, Муҳаммади Чоршанбиев, Шербой Бойқулов сингари дончилик бригадаларида ғалладан, айниқса, мўл ҳосил етиштирилди.

— Ўрим-йиғимни конвейер усулида ташкил этганлигимиз яхши натижа бераяпти, — дейди хўжалик раҳбари Мадат Гелдиев. — Ўрилган сомон хўжаликнинг Ўрин Маматов мудирлик қилаётган бўрдоқичилик фермасига ташилиб ғарам бостирилмоқда. Дони эса омборга тўкилаяпти. Кунига сомоннинг ўзидан 55—60 тоннадан ошириб озуқа ғарамлаяпмиз.

Муртоз Худойбердиев, Ҳасан Жонқобилов, Владимир Светличний сингари комбайнчилар ўримда пешқадамлик қилаётирлар. Жўра Ашуров, Дусёр Ниёзов, Араб Қуллаев сингари ҳайдовчиларнинг самарали меҳнатлари эвазига дон ва сомон пешма-пеш ташиб олинаётир.

Хўжалик ғаллакорлари ҳосили ўриб олинган майдонларни зудлик билан шудгорлаб, озуқа учун такрорий экин экишни режалаштирмоқдалар.

Ш. СУЛТОНОВ,

СУРАТЛАРДА: 1. Бригада бошлиғи Н. Зиёдов ҳосил чўғидан мамнун. 2. Янчилган дон пешма-пеш омборларга ташиб олинмоқда.

Муаллиф олган суратлар.

ЧОРВАДОРЛАР МАМНУН

Нарпай туманидаги Бобур номли ширкат хўжалигида пахта билан бир қаторда ғаллачилик ҳам тобора юксалиб боряпти. Бу ерда жорий йилда 250 гектар ерда бошоқли дон ўстирилмоқда.

— Бу йилги об-ҳаво, айниқса, ғаллачилик учун қулай келди, — дейди хўжалик бош ҳосилоти Мардон Зайниддинов. — Лекин об-ҳаво қандай келишидан қатъий назар, деҳқон маҳоратисиз мақсадга эришиб бўлмайди. Буни яхши билган миришкорлар ерга уруғ тушганидан бошлаб парваришга зўр бердилар.

Уруғ ундириб олиниши биланоқ, майсалар вақтида озиқлантириб турилди. Айниқса, баҳор ойларида зарбдорчасига ишладилар. Мана бугун қилинган ҳалол меҳнатнинг самараси яққол кўриниб турибди.

Дарҳақиқат, ҳозир ғаллазорларнинг тароватн ўзгача. Уфқларга туташиб кетган кенг пайкалларда бўлиқ бошоқлар аста чайқалади. Шитоб билан ишлаётган комбайнларнинг гулдуроси кишига ҳузур бағишлайди. Бункерлардан шовуллаб тўкилаётган дон эл масибаси бутунлигидан нишона.

Хўжалик ғаллакорлари бу йил 271 тонна дон олишни режалаштиришган. Лекин ўримнинг дастлабки кунлари натижаларига кўра, қилинган ҳисоб-китоблар хирмон бундан ҳам чўнг бўлишидан далолат бераётир.

Ўрим-йиғим эса кундан-кунга авж олиб боряпти. Механизаторлар пешона тери эвазига етиштирилган баракали ҳосилни ўз вақтида, нобудгарчиликсиз саранжомлаб олиш учун суръатга суръат қўшмоқдалар. Мардон Ғаффоров, Қудрат Мусаев, Элмурод Рўзиевлар бошлиқ бригадаларнинг ғаллакорлари. алоҳида ғайрат кўрсатишяпти. Шунинг учун ҳам уларнинг ғалла хирмонлари кун сайин кўкка бўй чўзмоқда.

Ширкат хўжалиги чорвадорлари айниқса мамнун. Чунки гўшт, сут етиштиришни кўпайтириш асосан озуқа базасига боғлиқ. Катта майдонларда баравж бўлиб етилган ғалла сомони ҳам бу йил сероб. Шу туфайли ҳам фермада сомон ғарамлари тобора кўпайиб бормоқда.

Р. КАРИМОВ.

ТЕЗ ВА СИФАТЛИ

Избоскан туманидаги «Пойтуғ» давлат хўжалигида ғалла ўрими бошланди. 411 гектар ердан дастлабки ўримдаёқ 43,5 центнердан ҳосил йиғиштириб олинди. Ҳосилнинг бир қисми давлатга топширилади. Қолгани Президент фармонига асосан хўжалик аъзоларига бўлиб берилади.

Хўжалик деҳқонлари донни тезроқ ўриб олиб, бўшаган майдонларга чорва учун озуқабоп экин ҳамда Голландия картошкаси экишга ҳозирлик кўрмоқда.

(ЎзА мухбири).

МЕҲНАТКАШЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 15 июнь куни Қашқадарё вилоятида бўлди. Қаршида шаҳар ва туман ҳокимлари, вилоят идора ва ташкилотлари раҳбарлари билан учрашув ўтказилди.

Ислом Каримов учрашувда сўзга чиқиб, Ўзбекистон ҳукумати амалга ошираётган иқтисодий сиёсатнинг асосий йўналишлари, бозор иқтисодиётига босқичма-босқич ўтишнинг беш асосий тамойили, мулкни хусусийлаштириш, миллий мафкурани шакллантириш масалалари хусусида гапирди. Шунингдек, вилоятда иқтисодий ислоҳотларнинг бориши, савдода, маиший хизмат ва бошқа соҳаларда корхоналарни давлат тасарруфидан чиқариш масалаларига тўхталди.

Ўзбекистон Президенти республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Қашқадарё вилоят ҳокимининг биринчи ўринбосари Т. Каримов ҳамроҳлигида Яккабоғ, Қамаши, Китоб, Ғузор, Чироқчи, Шаҳрисабз, Қарши туманларида бўлиб, ғалла ва пахта майдонларини кўздан кечирди, меҳнаткашлар билан учрашди. Самимий суҳбат чоғида қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, алмашлаб экишни жорий этиш, илғор технологияни қўллаш, голландияликлар тажрибасидан фойдаланиб, чорвачилик маданиятини юксалтириш, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлашни яхшилаш масалалари хусусида гап борди.

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов шу куни Тошкентга қайтиб келди.

(ЎзА).

ГОЛЛАНДИЯ: ЎЗБЕКИСТОНГА ҚИЗИҚИШ КАТТА

Голландиянинг шарқий вилоятларидан бирида «Вестланд» деган сабзавот аукциони бор. Бу ташкилот бир неча юз фермернинг бошини қўшиб, улар етиштирган ҳосилни сотиш билан машғул. Ким нима экади, қачон ва қанча экади — нимаики муаммо бўлса, барчаси ўзаро келишилган ҳолда ҳал этилади. Энг муҳими — харидор топиш ва мўмай пуллаш. Одатда биз аукцион деганда қўлига болғача тутган сўзамол жаноб ва «ким ошди» савдосини тушунамиз. «Вестланд»да эса бунинг акси — энг баланд баҳо қўйилиб, ана ундан кейин аста-секин пастга тушилади. Тузукроқ ўйлаб қаралса, ўзимизнинг шарқона бозорга ҳам ўхшаб кетади. Яъники мол эгаси оғзига сиққанини айтади, харидор ҳам, айтайлик, хўроз олмоқчи бўлса, жўжа баҳосидан бошлайди.

«Вестланд» аукциони, турган гапки, замонавий техника билан жиҳозланган. Нарх тепадан пастга қараб тушаверади. Харидор нафас ютиб кутиб туради, ўз мўлжали келган жойда чаққонлик билан тугмачани босади: «Мол меники!».

Барча синоат шундаки, сотилаётган молнинг нархи ҳеч қачон аслидан пастга тушмайди. Залда йиғилган одамлар ўша асл нархни билади. Муайян бир харидор ўзи мўлжал этиб келган нархдан камроқ тўламоқни ният қилса, яъники, нарх янада пастроққа тушишини кутиб турса — иши пачава. Негаки, унинг ёнида ўтирган харидор ҳам чакки эмас, у ҳам чўнтакни қаппайтириб келган — шундоқ бурнининг тагидан молни олиб кетиши мумкин.

Беш кун олдин Президент Ислом Каримов ана шу корхонада бўлди. «Вестланд» бошлиқларини саволга кўмиб ташлади. Лекин жавоблар аниқ ва лўнда эди. Бу ерда ўғит ташвиши йўқ, транспорт ташвиши йўқ, харидор ташвиши йўқ. Қайси далага нима экилади ва бу даланинг ҳосили қай куни аукционга келади — барчаси олдиндан режа этиб қўйилган. Турли қурт-қўнғиз, ўзбекчасига «заркунанда» масаласига келсак... Бу ҳам катта муаммо эмас. Дори-дармонлар хоҳлаганча топилади, аммо кўп ишлатилмайди. Экин кушандаларига қарши биологик усуллар қўлланади.

— Экинларни заркунандалардан сақлашда ҳам фирма ёрдам берадими? — деб сўради Ислом Каримов.

— Йўқ, бу вазифа — аукцион-кооператив аъзоларининг ўз зиммаларида, — деб жавоб берди аукцион бошлиғи.

— Агар бирорта ер эгаси беғамлик қилса, ерини чигиртка ёки бошқа бирор ҳашоротга бериб қўйса-чи? — деди Президент ҳам бўш келмай. — Ахир, бунақада ҳашарот бошқа далаларга ҳам ўтиб кетади, бошқа деҳқонлар ҳам зарар кўрадику?

Аукцион бошлиғи қаттиқ ўйланиб қолди. Манзарани аниқ тасаввур этди чоғи, саросимага ҳам тушди. Лекин, бир муддат ўтиб, сал хижолат чекиб сўзлади:

— Авф этасиз, Президент жаноблари. Умуман, сиз айтган фикр тўғри — бир фермер ялқовлик қилса, бошқаси ҳам зарар кўриши тайин. Аммо бу нарса бизнинг голланд фермерлари табиатига тўғри келмайди.

Президент Ислом Каримов ҳам, аукцион раҳбарлари ҳам, борингки, жамики йиғилган халойиқ кулиб юборди. Ростдан ҳам, ялқовлик голланд деҳқони табиатига тўғри келмас экан. Сабаби аён — ишлаган тишлайди. Мамлакатнинг асосий ақидаси ҳам аслида шу. Бу ерда маҳсулот сифати, маҳсулот таннархи ҳақида гаплар кам бўлади. Бунинг ҳам сабаби аён — биз айтган қоидалар деҳқон аҳлининг миясида «икки карра икки» каби муҳрланиб қолган.

(Давоми 3-бетда).

Норбек ҚАЮМОВ,
Республика Қишлоқ хўжалиги вазири

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ИСЛОҲОТ:

ХЎЖАЛИКНИНГ ИЧКИ МЕХАНИЗМИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ БОЗОР ИҚТИСОДИЁТИГА ЎТИШДА ҲАЁТИЙ ЗАРУРАТДИР.

Қишлоқ хўжалигини юритишнинг шундай механизмини яратиш кераки, у ҳар бир деҳқонга ўз меҳнатининг самараларидан мустақил баҳраманд бўлиш имкониятини берсин.

И. КАРИМОВ.

1. РИВОЖЛАНИШГА НИМАЛАР ТЎҒАНОҚ БЎЛГАНДИ!

Авваллари қишлоқ хўжалиги ишлаб чиқаришининг асосий негизи — давлат ва жамоа хўжаликларининг хўжалик-молиявий фаолияти юқоридан пастга қараб бошқарилар, яъни у маъмурий-буйруқбозлик усулига асосланганди. Асосий ишлаб чиқарувчи куч — деҳқоннинг зарур қуроллари: ер, сув, иморат, иншоот ва техника умумий мулк бўлганлиги. боис, тайёр маҳсулотларни мустақил тасарруф қилиш чегараланган, уни эркин тақсимлаш ҳуқуқи йўқ эди.

Меҳнатга ҳақ тўлашда вақтбай шакли, яъни «оклад» системасининг амалда кенг қўлланилиши, бу борада тенглик сиёсатининг олиб борилиши пировард натижада ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ҳажми ва сифатида эътиборсизлик ҳамда масъулиятсизликни келтириб чиқарганди.

Меҳнатни ташкил этиш ва бошқарувдаги бундай камчиликлар оқибатида маҳсулот ишлаб чиқариш кўпаймади, ишлаб чиқаришга илғор технологиялар бироз жорий қилинган бўлса-да, уни рағбатлантириш яхши йўлга қўйилмади, меҳнат унумдорлиги оширилмади. Бинобарин, халқнинг талаби ва ишлаб чиқариш ўртасида кўп ҳолларда катта узилишлар бўлди. Бу ҳолда фойдаланилаётган ерга бўлган муносабатнинг бузилишга, қаровсиз қолишига, талон-торож қилинишига олиб келди.

Совхозлаштириш сиёсати остида жамоа мулкига асосланган колхозларнинг Устав талаблари анча бузилиши иқтисодиётга путур етказди, оқибатда ерга бўлган эгасизлик авж олди, катта-катта майдондаги қаровсиз қолган ерлар турли хил ташкилотларга ёрдамчи хўжалик қилиб берилди. Улар эса бу ерлардан ишлаб чиқариш мақсадида фойдаланмадилар.

Асосий ишлаб чиқариш воситалари: иморатлар, техникалар, автомобиллар, барча қишлоқ хўжалик машиналари совхозлар маблағлари ҳисобига ишлатилганлиги сабабли, улардан эҳтиёткорлик билан самарали фойдаланилмади, хизмат муддати тугамасдан ҳисобдан чиқариш, ўрнига янгисини сотиб олиш кучайди, пировардида кўплаб давлат маблағларини беҳуда сарфлашга йўл қўйилди.

Жамоа чорвачилигида ҳам аҳвол яхши эмас эди. Катта чорвачилик комплекслари қуриш билан бирга чорва бош сонларини кескин камайтириш сиёсати олиб борилган, ўша иншоотларнинг харажатлари ҳисобига маҳсулот таннархининг сунъий қимматлашуви содир бўлганди. Нормага келтириш баҳонасида аҳолининг чорва моллари йўқ қилинди. Бу аҳолининг иқтисодий аҳволига салбий таъсир кўрсатди, маҳсулот етиштириш миқдори камайди.

Қишлоқ ҳаёти маънавиятда анча орқада қолиб кетди. Район марказидан узоқроқ жойлашган қишлоқларда маданий-маиший соҳада иш олиб борилмаганлиги, санъат ва маданият масканларининг кам қурилганлиги боис қишлоқ ёшлари руҳияти анча чегараланиб, улар жаҳон маданияти ютуқларидан бебаҳра қолишди.

Бошқарув сиёсатининг бузилганлиги асосан буйруқбозлик тамойилига амал қилинганлиги, яккаҳокимлик асосий мезонга айланганлиги сабабли бошқарув издан чиқди, натижада совхознинг ташкилий тузилиши келажак талабига жавоб беролмади.

Совхозларнинг ишлаб чиқариш қуввати ва техникавий жиҳозланиши анча юқори бўлса-да, манфаатдорлик, шахсий жавобгарлик таъминланмаган эди. «Ҳамма нарса — умумники» деган тушунча одамларни лаёқатсизликка, ишёқмасликка ўргатиб қўйганди.

Ҳар бир шахснинг меҳнати рағбатлантирилмаганлиги, бундай ички механизмнинг йўқлиги одамларни лаёқатига яраша жой-жойига қўйиш имконини бермади, бу ҳол ишлаб чиқариш, тақсимот ва истеъмол ўртасида номутаносибликни келтириб чиқарди, оқибатда ривожланиш бўлмади, йилдан-йилга олға силжиш ўрнига орқага кетилди, ҳеч ким ҳеч нарсага жавоб бермай қўйди.

(Давоми 2-бетда).

ТАРАҚҚИЁТИМИЗНИНГ ҲАРАКАТ ДАСТУРИ

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлигида мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» китобида олға сурилган ҳаракат дастурини, ривожланишнинг асосий йўналишларини ўқиб-ўрганиш, улардан келиб чиқадиган вазифаларни белгилаб олишга бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазирининг биринчи ўринбосари Абдуваҳоб Йўлдошев ушбу йиғинни қисқача кириш сўзи билан очди.

Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалик вазири Норбек Қаюмов мамлакатимиз Президенти И. Каримовнинг «Ўзбекистон — келажаги буюк давлат» китобининг ҳозирги шароитдаги аҳамияти, унда илгари сурилган ғоялар ва ушбу рисолада белгилаб берилган ҳаракат дастуридан қишлоқ хўжалиги ходимлари учун келиб чиқадиган вазифалар ҳақида маъруза қилди. Йиғилишда сўзга чиққан вазирлик етакчи мутахассиси Камол Муҳиддинов, касаба уюшмаси қўмитаси раисининг ўринбосари Абдумўмин Қобилжонов, хотин-қизлар кенгаши раиси Дилшода Расулева, уй-жой ва коммунал хизмат бошқармаси бошлиғи Ҳусан Холхўжаев ҳамда бошқа ўртоқлар ҳам мазкур рисолада илгари сурилган ғоялар, билдирилган қимматли фикр-мулоҳазаларга алоҳида тўхталиб, у тараққиётимизнинг ҳаракат дастури вазифасини ўтаётганлигини таъкидлаб ўтдилар.

И. МАНСУРОВ.

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИДА ИСЛОҲОТ:

Хўжаликнинг ички механизмини такомиллаштириш бозор иқтисодиётига ўтишда ҳаётий заруратдир

(Давоми. Боши 1-бетда).

Республикамизнинг мустақилликка эришуви, ҳурматли Президентимиз Ислом Каримовнинг қишлоқ хўжалиги иқтисодиёти соҳасидаги оқилона сиёсатлари натижасида эндиликда ушбу жабҳа ўзининг тарихида буюк бурилиш йўлига кириб олди. Ҳозир жуда катта иқтисодий ислоҳот амалга оширилмоқдаки, бу ҳар бир қишлоқ хўжалик ходимидан унинг ички механизмини билиб олишни талаб этади.

II. ТАНЛАНГАН ЙЎЛ

Ҳозиргача қишлоқ хўжалигида колхоз-кооператив мулки бошқаруви ва совхоз-давлат мулки бошқаруви мавжуд эди. Кооператив мулк бошқаруви жамоа бошқарувига таянган бўлиб, умумий мажлис ёки ҳайъат йиғилишида жамоа фикри ҳисобга олинган ҳолда ҳал қилинарди.

Давлат хўжаликларини бошқариш эса якка раҳбарлик қилишга асосланган бўлиб, унинг фаолияти буйруқ бериш йўли билан олиб бориларди. Маъмурий-буйруқбозлик усули бозор шароитига мос келмай қолганлиги натижасида қишлоқ хўжалиги бошқарувида, мулкка эгалик қилишда, маҳсулотларни тасарруф этишда иқтисодий ислоҳотни амалга ошириш заруриятга айланди. Шунинг учун Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 7 январдаги «Ўзбекистон Республикаси қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш чоралари тўғрисида» ва 15 мартдаги «Республика чорвачилигида иқтисодий ислоҳотни чуқурлаштириш тадбирлари ҳақида»ги қарорларида бозор иқтисодиёти талабларию ҳозирги замон қишлоқ хўжалигининг аҳволи ҳисобга олинган ҳолда келгусида бажарилиши зарур бўлган тадбирий чоралар белгилаб берилди.

Қарорга кўра, қишлоқ хўжалигида бундан кейин жамоа ва хусусий мулкчиликка асосланган ижара хўжаликлари, жамоа хўжаликлари, уюшмалар, акциядорлар, жамоа-ижара хўжаликлари, жамоа фермалари, фермерлар, шахсий мулк эгалари, оила уюшмалари каби бир қатор тузилмалар фаолият кўрсатади. Бу борада вазирлигимизда анча ишлар амалга оширилмоқда. Хусусан, 1993 йилда мулкчиликнинг нодавлат шаклига ўтказилиши мўлжалланган 701 давлат хўжалигидан 469 таси мулкчиликнинг жамоа, ширкат уюшмалари ва бошқа шаклларига айлантирилди, шунингдек бу йил сотилишга мўлжалланган 609 та фермадан 314 таси жамоаларнинг хусусий мулки қилиб сотилди.

Ҳозир фермаларни сотиш ва банк бўлимларида уларнинг ҳисобларини очиш ишлари жадал олиб борилмоқда.

Қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотни тез суръатлар билан амалга оширишда, жамоа фермаларининг даромадлари ҳаражатларини қоплабгина қолмасдан, ҳатто фойда олишни ҳам таъминлашда шу йилнинг 1 июнидан пахта, дон, сут ва гўшт маҳсулотлари давлат харид нархларининг оширилганлиги жуда катта аҳамиятга эга. Масалан, пахта хом ашёсининг харид нархи 4,3, дон 2,5, сут ва гўшт маҳсулотлари баҳоси 2 баравар оширилдики, бунинг ҳисобига деҳқон ва чорвадорларимиз қарийб 431 миллиард сўм қўшимча даромад оладилар.

Қишлоқ хўжалигида ерга эгалик қилиш ишлаб чиқаришнинг асосини ташкил этади. Аслида аграр мамлакат ҳисобланган республикамизда ер ва унинг унумдорлигини ошириш халқимизнинг бугунги ва эртанги тақдирини белгилайди. Бугунги кунда қишлоқ хўжалигида хизмат қилаётган ҳар бир ходимга ўртача икки гектар суғориладиган ер майдони тўғри келади. Ўтган йили гектар ҳисобига 42.000 сўмлик пахта, 17.000 сўмлик ғалла, 70.000 сўмлик сабзавот, 37.000 сўмлик полиз ҳосили олинди. Шундай экан, ернинг бус-бутун сақланиши учун жон куйдириш, ундан самарали фойдаланиш ва уни талон-торож қилмаслик, заминнинг унумдорлигини тобора ошириб бориш ниҳоятда зарурдир.

Умумий сатҳи чегараланган, асосий бойлигимиз ҳисобланган ерни шахсий мулк қилиб бўлиб бериш салбий оқибатларга олиб келиши эҳтимолдан холи эмас. Шунинг учун қарорда ернинг келажакда давлат мулки бўлиб қолишлиги, унинг ҳар бир қаричидан асраб-авайлаб фойдаланиш, янги ерларни ўзлаштириш, уларнинг мелиоратив ҳолатларини йилдан-йилга яхшилаб бориш, ариқ-зовурларни, коллектор-дренажларни доимо таъмирлаб туриш зарурлиги кўзда тутилганлиги диққатга сазовор.

Ерга давлат эгалигини сақлаган ҳолда жамоаларга ва ижарачиларга узоқ муддатга (камида 10 йилга ва ундан ортиқ муддатга) ижарага берилиши уни келажак авлод учун асрашга катта имконият яратади. Ҳозирги кунда ерга бўлган муносабат бутунлай ўзгарди. Энг муҳими — ер деҳқон учун асосий тирикчилик манбаи эканлиги, усиз ҳаётни тасаввур қилиб бўлмаслигини ҳис қила бошладик. Келгусида ернинг унумдорлигини таъминлаш ва майдонини кўпайтириш вазифаси шак-шубҳасиз амалга оширилади.

Совхозларнинг иморат ва иншоотлари, тракторлар ва автомашиналари, йўллари, коллекторлари, уй-жой ва бошқа жиҳозлари, қарорга кўра, нодавлат тузилмаларнинг жамоаларига бепул мулк қилиб берилди. Далада хизмат қилаётган техника воситалари, сув йўллари, каналлар, дала шийпонлари, йўллар ва бошқа асосий воситалар эса жамоа мулки бўлди. Энди улар мулкнинг ҳақиқий эгасидирлар. Модомики барча мулкларга бўлган муносабат ўзгарган экан, бу аста-секинлик билан деҳқоннинг ҳаётида ҳам ўзгаришлар ясайди. Оқибатда у ўз уйидаги шахсий мулкига қандай муносабатда бўлса, даладаги мулкка ҳам шундай муносабатда бўлади.

Ернинг узоқ муддатга эгалик қилиш учун ижарага берилганлиги, барча турдаги ишлаб чиқариш қуролларининг жамоага бепул мулк қилиб топширилганлиги ҳам деҳқонга етиштирган маҳсулотини ўзи тасарруф қилиш ҳуқуқини беради. Шу пайтгача деҳқон ўзи етиштираётган маҳсулотнинг таннархини, қанча даромад келтираётганини ва унинг қандай тақсимланаётганини билмасди. Эндиликда у ишлаб чиқариш учун кетган ҳаражатлар ва ундан олинадиган даромадларни, тақсимлашни ўзи тўлиқ тасарруф этади. Охирги ҳисоб-китобгача деҳқоннинг ўзи олиб боради.

Қарорнинг энг муҳим жиҳатларидан бири давлат хўжалиги тузилишидаги бошқарувнинг ҳаётий асосга эга эмаслигини исбот қилганлигида. Уларнинг мулкини давлат тасарруфидан чиқариб, мулкчиликнинг нодавлат шаклига ўтказиш жараёнида ташкилий тузилишда катта ўзгаришлар рўй беради. Бу— давлат хўжаликлари ўрнига жамоа бошқарувига асосланган турли уюшмалар, жамоа ва ижара хўжаликлари ташкил топади дегани. Уларнинг раҳбарияти вакиллар йиғилишида сайланган кенгаш аъзоларидан ва шу кенгашнинг раисидан иборат бўлади. Кенгаш раиси уюшманинг барча ишларини рўёбга чиқаради, унинг иқтисодий барқарорлигини таъминлашга, моддий ресурсларни етказиб беришга, хўжалик фаолиятини юритишга жавоб беради ва вақти-вақти билан кенгаш аъзолари ҳамда вакиллар олдида ҳисоб бериб туради. Эндиги бошқарув тизимининг асосини эркин уюшган оила гуруҳлари, ижара жамоалари, ижара ширкатлари, якка ижарачилар ташкил этади. Авваги давлат хўжаликларининг бўлим, бригада тузилмалари ўрнида бундан кейин эркин уюшмалар, ширкатлар, жамоалар фаолият кўрсатадилар ёки ер ва бошқа барча мулкларнинг ҳақиқий эгаси ҳисобланган ширкатлар қишлоқда бошқарувнинг асосий тизимини намоён қиладилар. Бошқача айтганда, қишлоқ хўжалигининг ички бошқарув механизмининг асосини юқоридан пастга қараб тузилган буйруқбозлик бошқаруви эмас, балки ҳақиқий мулк эгалари — яратувчиларга таянган ширкат жамоалари бошқаруви ташкил этади. Албатта, шу ўринда бир нарсани ҳисобга олиш зарур: ҳозирги бозор иқтисодиёти шароитига ўтиш даврида кўп йиллар мобайнида ҳукм сурган эски бошқарув системасидан бирданига воз кечиб бўлмайди. Чунки совхозлар ва колхозларнинг ички хўжалик юритиш механизми ўзаро боғлиқ ҳолда ривожланган бир неча турдаги ишлаб чиқариш ва хизмат бўлинмаларидан иборатки, уларни биридан иккинчисини ажратиб тасаввур этиш мушкул. Президентимиз Ислом Каримовнинг «Янги уй қурмай туриб, эскисини бузма... Ҳар қандай ҳолда ҳам биз ўзимизни боқиб, тўйдириб келган нарсаларни вайрон қилишга берилиб кетишга ҳаққимиз йўқ», — деган кўрсатмаларини унутмаслигимиз керак.

Шундай экан, эришилган муваффақиятларимизни сақлаб қолиш учун ўзаро муносабатларни эркин шартномавий асосда йўлга қўйиш ва демократик бошқарувга асосланган бир неча ширкат жамоаларини бирлаштирувчи **уюшма** ташкил этиш, олдимизда турган муқаррар вазифадир.

Негаки, якка тартибда иш олиб борувчи ҳар бир ижарачи гуруҳ таъминот ва ишлаб чиқарган маҳсулотини сотиш масалалари билан ўзи шуғулланса-да, табиий равишда бошқа бир гуруҳ билан ҳамкорликда ишлашга зарурат сезади. Албатта, ҳар бири ўзининг вазифасини бажаради ва моддий манфаатдорлигини ҳисобга олган ҳолда фаолият юритади. Лекин «Ёлғиз отнинг чанги чиқмас, чанги чиқса ҳам доңғи чиқмас» деганларидек, мулк эгалари ихтиёрий равишда ўзаро уюшадилар. Чунки мулк эгалари, айрим жамоалар уюшма ҳолда фаолият кўрсатмасалар, ўзаро муносабатда бўлмасалар, у ҳолда ҳам ижтимоий, ҳам иқтисодий ривожланиш бўлмайди. Шунинг учун ҳам уюшманинг жамоа мулкига таяниб ишлайдиган янги бошқарув органи вужудга келади, бу тузилма «Уюшма — ширкат — ижарачи» кўринишида бўлади.

III. ХЎЖАЛИК ЮРИТИШНИНГ ИЧКИ МЕХАНИЗМИ

Ислоҳотни амалга оширишда хўжалик ичидаги ўзаро иқтисодий муносабатлар, ширкат жамоаларининг фаолиятларини юритишдаги ички механизм ва уни амалга ошириш тартиб-қоидаларини белгилаб олиш жуда муҳим аҳамиятга эгадир.

Ширкат жамоалари уюшмаларга бирикиб фаолият кўрсатадилар. Уюшмалар таркибидаги ширкатлар эса ўз навбатида вазифаларига кўра турли хилда бўладилар, лекин уларнинг ўзаро ички боғланиши эркин, тенг ҳуқуқли томонларнинг мустақил ҳаракат қилишини кафолатлайди. Ҳисоб-китоблари ҳам алоҳида юритилади.

Хўжаликларнинг кўп йиллик иш тажрибаларидан ва қишлоқ хўжалигининг бундан кейинги ривожланиши талабидан келиб чиққан ҳолда уюшмалар таркибида қуйидаги ширкат жамоалари бўлиши мумкин:

1. **Таъминот ширкатлари** — бунга уруғ, ўғит, ёнилғи, дориворлар, сув, техникалар, эҳтиёт қисмлар, жиҳозлар билан уюшмани ва унга қарашли ишлаб чиқариш ширкатларини таъминлаш хизматларини бажарувчи бўлимлар киради.

2. **Хизмат ширкатлари** — транспорт, таъмирлаш, электр энергия, газ, уй-жой хизмати билан шуғулланадиган бўлимлар.

3. **Ишлаб чиқариш ширкатлари** — ўсимликчилик, чорвачилик, сабзавотчилик, ипакчилик, қурилиш, ер ишлари каби маҳсулот ва хом ашё етиштирувчи бўлимлар.

4. **Қайта ишлаш ширкатлари** — унинг тасарруфида сабзавот, полиз, узум, мева, ипак, сут, гўшт, жун, пахта, дон каби барча турдаги маҳсулот ва хом ашёларни қайта ишлаб, тайёр маҳсулотга айлантирадиган цех ва кичик заводлар, фабрикалар бўлади.

5. **Сақлаш ширкатлари**—унга турли хилдаги хом ашёларни, тайёр маҳсулотларни йил давомида қабул қилиб олиб сақлайдиган, узлуксиз бозорни таъминлаш вазифасини бажарадиган омборхоналар, совутгичлар, бошқа жиҳозлар қарайди.

6. **Сотиш ширкатлари** — тайёр маҳсулотларни қишлоқ ва шаҳар аҳолисига йил давомида ўзининг магазинлари, дўконлари, савдо шохобчалари орқали сотиш билан банд бўлимлар.

Уюшма таркибидаги бундай ширкат жамоалари қуйидаги хусусиятларга эга бўладилар:

— ҳар бир ширкат жамоаси, унинг ичидаги ижарачи жамоалар мустақил ҳисобланадилар;

— хўжалик юритишда ўзининг ички хўжалик тамойилини сақлайдилар, уларнинг фаолиятига ҳеч ким аралашмайди;

— ер, сув, техника, иморат, иншоот, зовур, ариқ, йўл ва бошқа барча мулклар ҳар бир жамоанинг ўз мулки бўлиб, у дахлсиздир;

— харажатларини ихтиёрий равишда сарфлаб, унинг тўғрилиги устидан назоратни ўзлари ўрнатадилар;

— маҳсулотларининг давлат буюртмасидаги қисмини белгиланган нархларда сотиб, қолган қисмини эркин шартномавий нархда бозорда сотадилар, ўзлари тасарруф этадилар;

— бажариладиган турли хил иш ва хизматларга ўзлари буюртмалар берадилар;

— барча даромадларини ўзларича тасарруф этиб, тақсимлаш имконига эга бўладилар.

Юқорида зикр этилган ширкат жамоаларининг ҳаммаси ҳозир қишлоқ хўжалигида у ёки бу кўринишда фаолият кўрсатмоқда. Аммо қишлоқда деҳқонларимиз меҳнати билан яратилган маҳсулот кўп ҳолларда хом ашё ҳолида сотилмоқда ёки қайта ишлашнинг имкониятлари бирмунча чегараланган.

Бундан кейинги асосий йўл — қишлоқ иқтисодиётида саноат-савдо тизимини кенг тарқиб топтириш ва ривожлантиришдир.

Бунинг маъноси шуки, ҳар бир жамоа, уюшма, ширкат асосий эътиборни қайта ишлаш корхоналарини ҳар бир қишлоқда қуриш, ишга тушириш, маҳсулотни йил давомида узлуксиз етказиб беришни таъминлайдиган сақлаш ва сотиш шохобчаларини ривожлантириш ишига қаратмоғи керак.

Қишлоқда саноат ва савдо кенг илдиз отсагина, деҳқондан ишчи ва сотувчи етишиб чиқсагина, хом ашё ўрнига тайёр маҳсулот сотилишига эришилсагина қишлоқ шаҳар қиёфасини олади, одамлар мафкурасида, турмуш тарзида ижобий ўзгариш бўлади, унинг даромад манбаи кўпаяди, жамиятнинг баркамол аъзоси бўлишига шароит яратилади.

Яна бир муҳим жиҳат шуки, ширкат жамоалари ўзларининг меҳнати натижасидан даромад ва фойда олишларига эришишни асосий мезон деб билишлари лозим. Бу деган сўз — ҳар бир ширкат жамоаси ўзининг қўшган ҳиссаси натижасидан яшашига ва барча ҳисоб-китоблари алоҳида бўлишлигига эришиши зарур.

Таъминот ва хизмат кўрсатувчи ширкат жамоалари бошқа ширкатларга ўз вақтида зарур моддий қийматликлар етказиб берганлиги, турли хизматларни сифатли ва муддатида бажарганликлари учун хизмат ҳақларига эга бўлиб, бу уларнинг даромади ҳисобланишига; ишлаб чиқарувчи ва қайта ишловчи ширкат жамоалари сифатли маҳсулот етиштириб берганликлари учун қўшган ҳиссалари эвазига даромадни қўлга киритишларига ва, ниҳоят, сақлаш ва сотиш ширкати жамоалари тайёр маҳсулотларни сифатли сақлаганликлари, харидоргир қилиб сотишни ташкил этганликлари каби меҳнатлари учун устамалар ҳисобига даромад олишларига эришилсагина ҳақиқий ислоҳот механизми ишга тушиб кетади. Бунда ҳар бир ширкат жамоаси ўзаро қатъий «олди-сотди» тизимида ҳисоб-китоб билан ишлашини ҳисобга олмоқ керак.

Шу хусусиятлардан келиб чиққан ҳолда уюшма ичидаги ширкат жамоалари ҳуқуқий тенг тузилма сифатида ўзаро бир-бирлари билан қатъий **шартнома** асосида ички муносабатларни ташкил қиладилар.

Шартнома — уюшма билан ширкат жамоаларини, уларнинг таркибидаги ижарачи гуруҳларни барча масъулиятни ҳисобга олган ҳолда ўзаро тенг ҳуқуқда жавобгарликни таъминлайдиган қонуний кучга эга асосий ҳужжатдир.

Шартнома асосий мезон бўлиб хизмат қилишига эришилмагунча таъминотда, хизматда, ишлаб чиқаришда, сақлашда ва сотишда ҳеч қачон тартиб бўлмайди, унинг талаблари албатта бажарилишига эришишимиз шарт, шундагина деҳқоннинг ҳам, бошқаларнинг ҳам ҳуқуқи ва масъулияти таъминланади.

Ширкат жамоалари ва уларнинг таркибидаги ижарачиларнинг ўзаро бир-бири билан иқтисодий муносабатлари тасдиқланган шартномалар асосида юритилади. Шартномага кўра, ҳар бир ижарачи гуруҳи ички хўжалик тамойилига асосланган ҳолда хўжалик фаолиятини рўёбга чиқарадилар. Гуруҳ ичидаги ҳар бир ходим билан ҳам алоҳида шартнома тузилади. Шартномалар пастдан юқорига қараб умумлаштирилади. Бу ҳужжатда ҳар бир ишчининг бажарадиган иши, ишлаб чиқарадиган маҳсулоти, сарф қилинадиган ҳаражати, оладиган даромади, бажарган меҳнатига, ишлаб чиқарган маҳсулотига қараб меҳнат ҳақи тўлаш ва меҳнатни рағбатлантириш тартиблари белгиланади. Шартноманинг бажарилиши доимий равишда назоратга олиб борилади, бунда ҳар бир ишчининг алоҳида шахсий ҳисоби бўлади.

Ширкат жамоаларининг ўзаро иқтисодий боғланиши «олди-сотди» тартибида амалга оширилганлиги учун ҳар бир амалга оширилган хўжалик муомаласи чек ёрдамида ҳисоб-китоб қилинади.

Чек — қатъий пул қийматига эга бўлган бошланғич ҳужжат бўлиб, унинг ёрдамида ҳар бир муомала рўйхатга олинади, жамоаларнинг ҳисоб-китоби алоҳида юритилади.

Ширкатлар турли буюртмани хизмат қилувчиларга бажартирганликлари ва ишлаб чиқаришга ҳаражат қилганликларига чек билан ҳисоб қилади, чекни олган ширкатлар ёки шахслар бажарган хизматларига қараб пул оладилар, чунки шу чекда кўрсатилган маълумот асосида бажарувчининг шахсий ҳисобига даромад ёзиб қўйилади.

Чекда ширкат жамоасининг номи, ҳаражатнинг тури, иш ҳажми, суммаси ва бошқа зарур кўрсаткичлар қайд этилади. У икки қисмдан иборат бўлиб, йиртилган қисми иш бажарувчи жамоа ҳисоб марказига, «корешок» қисми эса буюртмачи жамоанинг ҳисоб марказига топширилади. Ҳар иккала томон бир вақтда ҳаражат ва даромадни ўзларининг жорий ҳисобларига ёзиб борадилар. Бу маълумотлар ҳар бир жамоанинг ҳисоб марказлари бўйича алоҳида умумлаштирилиб, ҳар ойнинг охирида бир марта уюшманинг молия-ҳисоб марказига тақдим қилинади ва унда бу маълумотлар яна умумлаштирилиб, охирги натижа чиқарилади.

Уюшмалар турли корхоналар, ташкилотлар, молия, солиқ, банк муассасалари билан бўладиган муаммоларни амалга оширадилар, шунингдек, ҳар бир ширкат жамоаларининг ишлаб чиқариш ва молиявий фаолиятини режалаштирадилар, ҳисобга оладилар ҳамда бажарилишини назорат қиладилар. Ширкат жамоалари ташқи алоқа вазифасини тўла-тўкис уюшма зиммасига юклайди ва бу ишларни улар марказлашган ҳолда бажарадилар. Уюшма ширкат жамоалари томонидан берилган буюртмаларни бажаргани ва уларга хизмат кўрсатгани учун ширкатлардан тегишли ҳақ олади, бу унинг даромади ҳисобланади.

Бозор иқтисодиётига ўтиш муносабати билан ширкат ва ижарачиларнинг ҳисоб-китоб муносабатларини уюшмалар ўз зиммасига юклаганлиги боис бошқалардан қарз олиш, фойдаланиш, қарзга бериш муомалаларини амалга ошириш вазифалари ҳам келажакда унинг ихтиёрига берилади. Чунки ширкатлар ўзларининг ташқи корхона ва хўжаликлар билан бўладиган муаммоларини уюшмага тўлиқ ишониб топширади. Қолаверса, пул ва молия муомалаларини уюшма ихтиёрига бериш туфайли ширкат жамоалари ўз олдида турган муаммолардан яна бирини ҳал этади.

Қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқаришнинг барқарор фаолият кўрсатишида, шунингдек, техника, эҳтиёт қисмлар, ўғит, уруғ, сув, электр энергия ва газ таъминоти, техника, иморат ва иншоотларни таъмирлаш ишлари билан шуғулланувчи ташкилотларнинг хизматлари жуда катта аҳамиятга эга. Буларнинг таъминоти ва хизмати ҳар кунги иқтисодий муносабатлар бўлиб, бу ишлар тўғри ва ўз вақтида ҳал қилинмас экан, ширкат жамоалари ўзларининг иш фаолиятларини яхши юрита олмайдилар. Оқибатда маҳсулотни ишлаб чиқариш, уни сақлаш ва сотиш жараёнларида узилишлар бўлиб қолиши мумкин. Шунинг учун ҳозирги кунда нефть маҳсулотлари ва техника таъминоти, таъмирлаш идоралари, савдо ташкилотларининг қишлоқ хўжалигига қилаётган хизматларини ҳам ислоҳ қилиш мақсадга мувофиқ.

Ислоҳот бу соҳада шундай механизмни амалга оширишни кун тартибига қўймоқдаки, энди мазкур идораларнинг хизматлари иккала томоннинг ўзаро тенг ҳуқуқлилиги ва жавобгарлиги остида қатъий шартнома асосида ташкил қилинмоғи зарур.

Фикримизча, хизмат кўрсатувчи ва таъминотчи ташкилотлар ҳамда муассасалар бундан кейин «**сервис**» хизматларини йўлга қўйишлари керак. Бунинг учун уларнинг таъминот ва хизмат кўрсатувчи кичик-кичик цех ва бўлимлари ҳар бир жамоа, уюшма ва ширкатнинг ҳудудига кириб боришлари, унда уларнинг вакиллари хизмат қилишлари лозим. Айтайлик, агар кимё маҳсулотлари билан таъминлаш зарур бўлса, ўша вакиллар майдонларни кўриб чиқиб, ўғит ва химикатларни жойларга сепишни ташкил қилишлари; агар техникани таъмирлаш зарур бўлса, унда бу соҳадаги ташкилот вакиллари даланинг ўзида бу ишни амалга оширишлари даркор. Хизматларга оид ҳисоб-китоблар ҳам бир вақтда ҳал қилиниши мақсадга мувофиқ.

Охирги ҳисоб-китоб ишлари билан эса уюшма марказида ташкил этиладиган **«Молия-ҳисоб маркази»** хизмати шуғулланади. Бу марказда режа-иқтисоди ва бухгалтерия ҳисоби ишлари биргаликда олиб борилади ва уюшмадаги ҳар бир ширкат жамоасининг ҳисоб-китоби алоҳида-алоҳида юритилади. Молия-ҳисоб марказида ҳар бир ширкат жамоаси учун махсус жорий ҳисоб очилиб, уларнинг бошланғич ва йиғма ҳужжатлари асосида харажат ва даромадлари ҳисоб-китоб қилинади.

Молия-ҳисоб маркази ширкат жамоаси ва ижарачининг йил якуни натижаларини алоҳида-алоҳида чиқаради, ҳар бир жамоанинг йиллик фаолияти қандай тугалланганлигини таҳлил этади. Унинг энг муҳим вазифаларидан яна бири шуки, уюшма бўйича пул муомаласини мувофиқлаштиради, яъни банк, молия ва солиқ органлари билан барча ҳисоб-китобларни олиб боради, ўзида пул маблағларини (аҳолининг пул маблағлари ва девидентларини ҳам тўплайди. Жамоаларнинг ишини тўғри ташкил этиш мақсадида бир-бирига пул олиб берадиган ички муаммоларни амалга оширади, зарур ҳолда иқтисодий оғирроқ ширкат жамоалари учун ўзининг имконияти даражасида имтиёзли кредит беради. Бу деган сўз — келгусида молия-ҳисоб марказлари уюшмаларнинг пул ва кредит муомалалари тартибга соладиган ва амалга оширадиган банк вазифасини бажарадиган муассасага айланади. Бу марказ, шунингдек, уюшма ва ширкат жамоаларининг ўзаро иқтисодий муносабатларини тартибга солиб туради, ҳамма жойларга керакли маълумотларни беради, ҳар бир жамоанинг фаолияти натижаларини алоҳида таҳлил қилиб, хулоса чиқаради.

Молия-ҳисоб маркази уюшма ва ширкат жамоалари вакиллари келишувига биноан турли мақсадда ажратмалар ҳам қилади. Бундай ажратмалар заҳира ва ишлаб чиқаришни кенгайтириш ҳамда моддий рағбатлантириш жамғармаларидан иборат бўлади. Бозор шароитида иқтисодиётни тўғри ривожлантириш, ишлаб чиқаришни кенгайтириш, ишчи ва хизматчиларни ижтимоий муҳофазалаш учун бундай жамғармалар ғоят зарур. Бироқ улардан мақсадга мувофиқ фойдаланилиш талаб этилади.

Уюшмаларнинг молия-ҳисоб марказлари ичида банк хизмати вакилларининг бўлишига йўл очиб берилиши керак. Бунда ташкилотлар билан бўладиган кундалик нақд пулсиз хўжалик муомалалари, ширкат жамоаларининг ўзаро ички муносабатларидаги муомалалар марказнинг ўзида амалга оширилса, бу ҳужжат оборотини тезлаштиради, ўз вақтида ҳисоб-китоб қилишни таъминлайди, ишнинг тезда битишига шароит яратади.

Ислоҳотни амалга оширишда район деҳқончилик-саноат бирлашмаларининг жойлардаги бошқарув услубида ҳам ўзига хос ўзгаришлар бўлиши талаб этилади.

Бундан кейин бирлашмаларда маъмурий-бошқарув услубидан воз кечилиб, ширкат уюшмаси фаолиятларига амалий ёрдам бериш мақсадида янги технологияларни ишлаб чиқаришга жорий қилиш учун алоҳида мутахассислар гуруҳи ташкил этилади. Бу гуруҳлар уюшма ичига кириб бориб, ишлаб чиқаришни ривожлантириш, маҳсулот ҳажмини кўпайтириш, сифатини яхшилаш каби ишлар билан доимий шуғулланишлари, шу фаолияти натижаларидан моддий манфаатдорлигини таъминлашлари керак.

Республика чорвачилигида жуда катта иқтисодий ислоҳот ўтказишни ҳаётнинг ўзи талаб этмоқда. Вазирлар Маҳкамасининг юқорида қайд этилган қарори асосида ҳозир малакали мутахассисларимиз вилоятларда чорвачилик фермаларини жамоаларга акциялар сотиб олиш йўли орқали хусусий мулк қилиб бериш билан шуғулланмоқдалар.

Табиий савол туғилиши мумкин: чорвачилик фермаларини жамоа фермаларига айлантиришнинг ички механизми қандай бўлади?

Жамоа фермалари жамоа ва давлат хўжаликлари, уюшмаларнинг тасарруфидан чиқиб, алоҳида фаолият кўрсатадилар. Банкларда уларнинг ҳисоб-китоблари очилади, уларга акциялар сотиб олиш ва иш юритиш учун «Тадбиркор» банки орқали узоқ ҳамда қисқа муддатли кредит бериб борилади.

Жамоа фермаларининг кундалик иқтисодий муносабатларини юритиш эса «олди-сотди» савдо йўли билан, чек орқали амалга оширилади. Бунинг учун жамоа фермаларининг ичида кичик ижара гуруҳлари ташкил этилади. Хусусан, уларда сутчилик ва гўштчилик ижара гуруҳлари, озуқа етиштирадиган ва уни сақлайдиган бўлимлар, транспорт ширкати ҳамда зооветеринария хизмати каби гуруҳлар тузилади.

Сутчилик бўлими жамоаси таркибида сигирлар, ёш бузоқлар,говмиш ва шуларга хизмат қилувчи асосий воситалар киради. Гўштчилик ижара гуруҳида бўрдоқига мўлжалланган, ёш наввослар, боқувдаги моллар, сигирлар, уларга хизмат қиладиган техникалар, молхоналар бўлади. Ем-хашак бўлимига ширали ем сақланадиган омборхоналар, дағал хашаклар, силос, сенаж, ширали озуқалар мулк қилиб берилади. Озуқа етиштирадиган бўлим ижарага олинган ёки бириктиб берилган экин майдонларида ем-хашак тайёрлаш билан шуғулланаётган жамоалардан ташкил топади. Транспорт бўлимига фермада хизмат қилаётган транспорт воситалари, от-уловлар, аравалар, ем майдалагич ускуналар ва бошқалар берилади. Зооветеринария хизмати бўлимига эса ветеринар-фельдшер, зоотехниклар, врачлар, ассимиляторлар бириктилади ва улар асбоб-ускуналар, иш қуроллари билан таъминланади.

Бу бўлимларнинг ўзаро иқтисодий муносабатлари жамоа фермаси ичида қўлланиладиган чек орқали амалга оширилади, яъни омборлардан тарқатилаётган ем-хашак ва озуқалар махсус тарозиларда тортилиб, чек орқали ишлаб чиқарувчи ширкатларга берилади, улар эса ўз навбатида етиштирган маҳсулотларини: сут, гўшт ва бузоқларни далолатнома ҳамда чек орқали тайёрлов хизмати ходимларига топширадилар. Агар бузоқлар сутчилик бўлимининг ўзида катта бўлгунча боқилса, у ҳолда бузоқларга чек йиртилмайди ва фақат далолатнома орқали кирим рўйхатига олинади. Уларга зоотехника қоида ва талаблари асосида етиштирилган гўштни сотиш вақти келгандагина чек йиртилади.

Жамоа фермаларида бўлимларнинг тузилиши бозор шароитидан келиб чиқади. Агар шундай ички механизм ишламаса, ҳар бир ишчи-ходимнинг масъулияти ва моддий манфаатдорлиги таъминланмасдан қолади, бу эса маҳсулот ҳажмига ҳам салбий таъсир кўрсатади.

Жамоа фермаларида энг муҳим масала — ем-хашак таъминоти бўлганлиги учун ҳам унинг заҳираларини ташкил этиш ва жамоа фермалар қошида озуқа етиштиришни кўпайтириш технологияларини яратиш мақсадида ферма атрофидаги ерларни жойларнинг шароитидан келиб чиқиб, фермалар жамоаларига доимий бириктиб беришни ташкил этиш зарур.

Ҳозирги вақтда имкониятлардан келиб чиққан ҳолда, қарорда кўзда тутилганидек, давлат буюртмасининг бажарилиши учун жавобгарлик ва ем-хашак билан 70 фоиз таъминлаш мажбурияти хўжаликларнинг ихтиёрида қолдирилади. Шунинг учун хўжаликлар б[illegible]лан жамоа фермалари ҳуқуқий кучга эга бўлган шартномалар асосида ишни ташкил этишлари шарт.

Қишлоқ хўжалик вазирлиги ва «Гўшт саноати» концерни жамоа фермалари етиштирган маҳсулотларнинг эркин шартнома баҳосида сотиладиган қисми учун келишув нархларини белгилашда зарур ҳоллардагина аралашадилар.

Жамоа фермаларининг ҳисоб-китоблари жуда оддий усулда амалга оширилади: уларда харажат, даромад, фойда, солиқ категориялари амал қилади, холос. Бу ҳисоб-китобларни мураккаблаштириш тавсия қилинмайди, чунки уларда мулк жамоанинг шахсий мулки, шунинг учун ҳар бир турдаги сарфланган харажатни алоҳида ҳисобга олиш шарт эмас, бунда асосий мезон — ишлаб чиқарилган маҳсулот ва ундан келган даромад ҳисобланади. Ҳамма нарса ана шу даромаднинг кўламидан чиқади, агар маҳсулот ҳажми кўп, сифати яхши бўлса, у қиммат нархда сотилса, келган даромад сарфланган харажатни қоплайди ҳамда ортиб қолган қисми жамоанинг шахсий даромади ҳисобланади. Унинг бир қисми меҳнат ҳақи қилиб берилади, қолгани ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва ривожлантиришга сарфланади.

IV. КАДРЛАР—ҲАЛ ҚИЛУВЧИ КУЧ

Шуни таъкидлаш зарурки, ислоҳотни амалга оширишда энг асосий йўналтирувчи куч давлатдир. Давлат ислоҳотнинг ижодкори, унинг йўлбошчисидир. Унинг одил сиёсатисиз ислоҳотни амалга ошириб бўлмайди. Бунда барча корхоналарга иқтисодий эркинлик берилади, улар иқтисодиётни ривожлантириш, кенгайтириш ва юкс[illegible]тириш масаласида доимо изланадилар, давлат уларни доимо қўллаб-қувватлаб туради.

Бундай катта кўламдаги ислоҳотни амалга оширишда кадрлар сиёсати, уларни тарбиялаш масалалари муҳим аҳамиятга эга. Ислоҳотни ҳар бир меҳнаткаш ва раҳбар тўғри англаб етсагина уни муваффақиятли жорий этиш мумкин. Ёки бошқача қилиб айтганда, унинг мазмунини ҳақиқий яратувчилар тушуниб етсаларгина ислоҳот ўзининг ижобий натижасини беради.

Республикамиз аҳолисининг кўпчилиги қишлоқларда яшайди. Шунинг учун қишлоқ хўжалигида ишлаб чиқариш билан банд бўлган ҳар бир ходим бошланғич иқтисодий билимга эга бўлиши керак. Тўғрироғи, **ишлаб чиқаришда ишлайдиган кишилар бозор талабига мувофиқ иқтисодий билим асосларига эга бўлиши зарур, деган шиорга амал қилиш вақти келди.** Қишлоқ хўжалигидаги ишчи-хизматчиларнинг ўрни асосан ўрта мактабни тугаллаган ёшлар ҳисобига тўлғазилади. Шу боис ҳозирги кунда иқтисодий билим асосларини мактабдан бошлаб ўргатишни ҳаётнинг ўзи тақозо этаяпти десак, хато бўлмайди.

Айни чоғда қишлоқ хўжалиги учун кадрлар тайёрлайдиган билим юртлари, техникум ва институтлар ўзларининг ўқитиш йўналишларини қайта кўриб чиқишлари лозим. Билим юртлари бундан кейин мутахассисларни эмас, балки маълум касб эгаларини тайёрласинлар.

Қишлоқ хўжалигида ишбилармон ва тадбиркор иқтисодчилар, молиячи ва фермерлар, технологлар менежерлар керак. Масалан, улар нафақат трактор ҳайдашни, балки уни тузатишни, бир вақтда мол боқиш ва сотишни, шунинг ҳисоб-китобини билишсин. Олийгоҳлар ҳам ислоҳот талабларидан келиб чиққан ҳолда жаҳон тажрибаси кўламига мос келадиган юқори даражадаги ишбилармон, ташкилотчи, ташаббускор, тадбиркор раҳбарларни тайёрлашга ўтсинлар. Бизга эндиликда оддий иқтисодчилар, агрономлар, ветеринарлар эмас, балки иқтисодиётни биладиган, ислоҳотни амалга оширадиган етук малакали универсал мутахассислар зарур.

Шу билан бирга, мавжуд билим юртларининг тизимини ўзгартириш, уларнинг йўналишларини, базаларини қайта қуришнинг вақти келди. деб ҳисоблаймиз. **Республика Қишлоқ хўжалик вазирлиги бу борада, хусусан, кадрларни ислоҳотга мослаб тайёрлашни тезроқ амалга ошириш мақсадида дастур ишлаб чиқди. Ҳозирги кунда махсус ўрта билим юртлари ўрнига коллежлар ташкил этиш ишлари ниҳоясига етмоқда, янги кадрларни тарбиялаш масаласи юзасидан алоҳида комиссия ишламоқда.**

Жойларда ислоҳотнинг кўнгилдагидек амалга оширилиши раҳбар кадрларга кўп жиҳатдан боғлиқ. Ҳар бир қишлоқ хўжалик ходими иқтисодиёт қонунларини тўлиқ ўрганиши, бозор шароити талабини ҳис қилиши лозим. Ана шундагина биз келажакка эркин қадам қўйишга имконият ярата оламиз.

Хуллас, ҳамма жойда бозор талабларига мос ва хос иш юритиш даркор, иқтисодий ислоҳотнинг асл мақсади ҳам ана шундан иборатдир.

ГОЛЛАНДИЯ: ЎЗБЕКИСТОНГА ҚИЗИҚИШ КАТТА

(Боши 1-бетда).

Аукциондаги суҳбатни эшитиб, беихтиёр Ислом Каримовнинг охирги сессияда сўзлаган нутқини эсладик. Рости, ҳокимият тепасига келибдики, Президент шу фикрни такрор ва яна такрор айтади: меҳнатга муносабат бошқача бўлиши керак, текинхўрлик кайфиятини тугатиш керак, одамларнинг психологиясини тубдан ўзгартиришимиз керак.

Нидерландия қироллигида бор-йўғи тўрт кун бўлдик. Тўрт кун тугал атрофимизга ҳавас билан қарадик. Баъзида ҳавас туйғуси аччиқ аламга айланган пайтлари ҳам бўлди. Деярли ҳар куни ёмғир шаррос қуйиб турадиган бир мамлакатда шундай тўкин ва тўкис ҳаёт яратилган экан, хўш, нега ўзимизда, тепасидан қуёш аримайдиган, тупроғининг ҳар ҳовучи зарга тенг бир мамлакатда, ана шундай жаннатмонанд ватанда биз ўзимизга муносиб ҳаёт тузолмадик?

Койинишдан наф йўқ. Негаки, биз неча замондирки, батамом ғофил эдик. Дунёда шўродан афзал тузум йўқ, мушкулотлар бари — ўткинчи, барибир тез орада комфирқа раҳнамолигида муқаррар саодатга эришамиз, деб ўйлардик. Сарҳадни хатлаб ўтиш қийин эди. Чегара нарисига садоқатли қуллар юборилар ва улар яна юртга қайтиб, ўз советлар юртидан афзалини кўрмадик, деб сафсата сотар эдилар. Энди билсак, дунёда гап кўп экан. Шу қадар кўпки, ҳайратимиз ҳам етмай қоляпти.

Аммо — ҳайрат ўз йўлига. Ҳайратни сал жиловлаб, ибратга ўтмоқ чоғи келди. Эски замонда ихтиёр ўзимизда эмасди, энди мустақил бўлдик, энди ёруғ дунёни кўряпмиз, ўрганяпмиз. Орзуимиз шуки, шогирдлик муддати қисқароқ бўлса, сочга кул сепиб, ўтмишни қарғашни бас қилиб, амалий ишларга ўтсак.

Дарвоқе, Президент Ислом Каримовнинг зиёрати ҳам расмий-амалий деган унвонда эди. Амалий эканини ростдирки, «Вестланд» аукционидан чиқиб, ўзимизнинг Тошкент ва Самарқандда ана шундай сабзавот аукциони ташкил этиш хусусида сўз юритди.

Голландия — кафтдек текис мамлакат. Қир-тепалик тугул, бирорта дўнглиги ҳам йўқ. Майдонининг учдан иккиси денгиз сатҳидан пастликда жойлашган. Агар мамлакат четидаги дамбалар олиб ташланса, ҳамма томон сувга тўлган бўларди. Бу ерда эса акси — денгиздан ер тортиб олиш давом этяпти. Сув ўртасида дамба кўтариб, бир қисм денгиз ўраб олинадию бу тарафда қолган сув дамба ортига чиқариб ташланади. Қарабсизки, бир олам унумли ер деҳқонга маҳтал бўлиб турибди!

Саёҳатнинг учинчи куни Президент Каримов «Польдер» зонасига, яъники денгиз тубидан тортиб олинган янги ерларга борди. Чор атроф дала — буғдой, картошка, карам, қалампир... Юзлаб гектар лолазорларни кўриб ҳайратинг ошади. Биз лолани кўнгил қувнаши учун экамиз, голландлар эса мисоли картошка каби пушталаб экиб, маълум муддатда йиғиштириб, бошқа юртлардаги харидорларнинг кўзларини қувнатади.

Яйловларда серсут сигирлар ўтлаб юрибдики, елинини зўрға кўтаради. Кичик бир фермага бордик. Эр-хотин ва уларнинг ёлғиз ўғли. 42 гектар ерлари бор. 150 серсут сигир. 120 бузоқ. 125 қўй ва қўзи. Атай молхонага кирдик. Ўзимизнинг ферма оғилларидан заррача фарқи йўқ. Фарқи — сигирлари. Биттаси 50 литрча сут беради. Ҳаммаси қанча беришини эшитиб, ҳайратга тушасиз: бир миллион литр!

— Бу — оз, деди фермер йигит, — миллион литрдан кўпроқ ҳам берардиг-у, лекин ҳукумат чеклаб қўйган, қўшимча квота олиш учун озгина пул керак.

Сезяпсизми, у тарафда дунё сал тескарироқ. Бизнинг мамлакатда бирорта фермерга ҳукумат вакили келиб: «Ука, сал камроқ сут топшир, мамлакатда сут кўпайиб кетди, сотишимиз қийин, бир тарафи нархни тушириб юборасан», деб айтишини тасаввур этинг-чи!

Голландияда бу нарсани тасаввур этиш шарт эмас. Голланд воқелиги ўзи шунақа. Ҳеч ким ажабланмайди.

Уч киши миллион литр сут билан чекланмайди. Уларнинг пишлоқ пиширадиган кичкина заводлари ҳам бор. Пишлоқ сифати зўр. Сифати зўр деб, ҳукумат уларга кичкина ёрлиқча ҳам берган. Ҳар каллак пишлоқ юзасига ёпиштириб қўйилади. Сифат бузилсачи? Бузилса — қийин. Ҳукумат берилган ёрлиқчани олиб қўяди. Турган гапки, ёрлиқчаси бўлмаган пишлоқнинг нархи ҳам пастга тушиб кетади.

Хуллас, ўрганса бўладиган гаплар кўп. Биз, журналистлар, ҳамма синоатга ҳам тушунавермаймиз. Аммо Президентимизнинг ёнида вазирлар, ҳокимлар, бошқа мутахассислар ҳам бор эди. Улар ҳам дафтарларига кўп нарсани ёзиб олишди. Зора, энди кўрганкечирганларини ўз юртимизда ҳам амалга оширсалар...

Голландия — аграр соҳада дунёда биринчи ўринда туради, деб айтсак хато бўлмайди. Экспорт ҳажми жиҳатидан Америка Қўшма Штатлари ва Францияга сал ютқизади. Лекин бу ҳам жуда нисбий гап. Сабабки, бу мамлакатнинг ўзи мўъжаз. Ўзбекистон майдон жиҳатидан ўнта Голландияга тенг келади. Ана шундан ҳисоб қилаверинг. Сут, пишлоқ, гўшт, колбаса, мева-сабзавот... Хуллас, голландлар экспорт қилмайдиган маҳсулотнинг ўзи йўқ. Картошкага келсак, бу ерда ҳеч ким уларнинг олдига тушолмайди. Буғдойи ўзига етиб-ортади, ортиқчасини бошқаларга сотади. Тасаввур этинг: кафтдек текис ва кафтдек кичкина бир мамлакат, аммо иқтисодий қуввати қанчалар юксак! Бўш қолган ери йўқ. Барида экин бор. Уйлари шинам, чиройли, қулай. Ўрмонлари, кўллари кўп. Кўп, аммо барчасининг ҳисоби бор. Айтишларича, голландлар қайси ўрмонда қанча дарахт борлигини аниқ билишади, қайси дарахт қачон аррага келишини ҳам билишади. Лоф деб ўйласангиз ҳам майли, улар ҳар бир ёғочни қайси муддатда ва кимга сотишни ҳам аввалдан қоғоз-қалам этиб қўйишади.

Ана энди, ўзгалар таърифини чеклаб, ўзимизнинг ўзбек заминига қайтайлик. Еримиз борми? Бор. Офтоб ҳам деҳқончилик. Сув-чи? Сувимиз ҳам ширин. Камроқ деб шикоят қиламиз-у, лекин қадрига етмаймиз. Исрофи ошиб кетгани билан ишимиз йўқ. Бир йилда икки ҳосил кўтариш мумкинлигини ҳам биламиз, аммо бунга иштиёқ кам.

Президент Каримов Германияга сафари чоғида саноатни ўрганишга кўп вақт ажратган эди. Бу гал у қишлоқ билан қизиқди. Деҳқонлар, чорвадорлар билан кўпроқ суҳбатлашди. Ният — аниқ. Тажриба ўрганиш ва ўзимизда ҳам уларникига ўхшаш технологияларни жорий этиш.

Яқин келажакда ишга тушадиган лойиҳа тайёр. Мазмуни шуки, Ўзбекистон заминида Голландиянинг мўъжаз шакли яратилади. Улар экадиган зироатлар ўзимизда ундирилади. Улар етиштирадиган сут ва гўшт маҳсулотлари ўзимизда тайёрланади. Технология, уруғ ва насл — уларники. Меҳнат усуллари — уларники. Меҳнатнинг ўзи — биздан, ер-сув — биздан. Иншоолло, бу ният тезда амалга ошиб, яхши натижалар берса, одамларимиз бу натижаларни кўрса ва ибрат олса.

Голландияда Ўзбекистонга қизиқиш катта. Ислом Каримов жуда кўплаб фермерлар, тижоратчилар, банк эгалари билан гаплашди. Ўзбекистонни тўғри таърифлади. Қусурларимизни, камчиликларимиз, етишмовчиликларимизни ҳам яшириб ўтирмади. Биз билан ҳамкорлик этаётган корхона ва шахсларни санади. Қурилажак наф икки тарафга ҳам тегишини сўзлади. Хуллас, шусиз ҳам катта қизиқишни янада оширди.

Ёдингизда бўлса, Германия сафари чоғида «Дойчебанк» раҳбарлари билан учрашув бўлган эди. Сафар тугаши билан, банкирлар Президентимизнинг ортидан етиб келишди ва яхши ҳамкорлик бошлашди. Яна икки ярим ойдан кейин, аниқроғи 1 сентябрда Тошкентда «Дойчебанк»нинг бўлими очилади.

Голландиянинг Ай Эн Жей групп банки билан алоқаларнинг бошланиши ҳам чакки эмас. Учрашув чоғидаёқ жаноб Линденберг бизнинг беш нафар банк ходимини ўқитиб беришни ваъда қилди. Ният этилган банк филиали Тошкентда очилса, голланд сармоядорлари билан ҳисоб-китоб ишлари осонлашади.

Сафар натижаси ўлароқ, давлатлараро муносабатлар принциплари ҳақида баёнот ва иқтисодий ҳамкорлик ҳақида протокол имзоланди. Сармояларни муштарак муҳофаза этиш хусусидаги ҳужжат имзолашга тайёр, дея эътироф этилди.

Нидерландия матбуоти, хусусан «Телеграф», «Алгемайн дагблад», «Фолксранд» ва бошқа етакчи газеталар ҳар куни сафарга доир хабар ва суратлар чоп этиб турдилар. Голланд матбуоти айниқса Президент Каримов билан Нидерландия қироличаси Беатрикс жаноби олияларининг учрашувига катта эътибор берди. Давлатимиз бошлиғининг голланд ҳукумати раҳбари Любберс жаноблари билан суҳбати ҳам жуда юксак даражада ва жуда самимий руҳда ўтди. Ҳар икки тарафнинг ҳам ўз минтақасида «дарвоза» экани, бири Шарққа ва яна бири Ғарбга қараб очиладиган икки дарвозанинг ўзаро яқинлашувидан наф жуда буюк экани қайта-қайта таъкидланди.

Мурод МУҲАММАД ДЎСТ.
(ЎзА).

МАМАТКАРИМОВ НЕГА ТАЖАНГ?

Ёнилғи-мойлаш материалларнинг баҳоси ошгани туфайли автобус чипталарининг нархи ҳам кўтарилиб кетди. Ҳозир Термиздан Узун тумани марказигача минг сўмдан ортиқ йўлкира тўланади. Шунинг учун ҳамма ўзини поездга урган. Арзонроқ-да. Поезд чиптасининг нархи Термиздан Узунгача 584 сўм. Аҳолининг, айниқса, Сурхондарё вилояти марказида ўқийдиган талабаларнинг истагини инобатга олган Термиз темирйўл бўлимининг маъмурияти тўрт вагонли Термиз-Сариосиё поездини йўлга қўйган эди.

Йўловчилар кўпайиб бораётгани сабабли шу йўналишда яна бир поезд қатнай бошлади. Аммо бундан Термиз темирйўл маъмуриятининг бош муҳандиси А. Маматкаримов хурсанд эмас. «Ишлар яхшими?», деган саволимга «Яқинда поездларни тўхтатиб қўяман, чунки у қимматга тушяпти. Йўловчилар чипта олмайди, вагон кузатувчилари йўл ҳақининг ярим баҳосига йўловчиларни олиб кетаверади. Уларнинг киссаси қаппайиб, ғазнага пул тушмаса! Йўловчилар орасида вагонларнинг эшик-ойналарини, ўриндиқларни синдириб кетаётганлар ҳам бор», — деди у.

Бош муҳандиснинг тажанглигини тушуниш мумкин. Аммо унга бу соҳада тартиб ўрнатувчи ўзи эканини эслатиб, шаштингиздан қайтинг, аввало вагон кузатувчилари бўлган ходимларингизни инсофга чақириб, улардан ёрдам сўранг, — дегимиз келди.

Ч. ТЎХТАЕВ,
ЎзА мухбири.

Ўрганинг, ўзингизда қўлланинг

ЭНГ ТЎЙИМЛИ ОЗУҚА

Республикамиз мустақилликни қўлга киритди. Галдаги вазифа тўлиқ иқтисодий мустақилликка эришишдир. Шундагина республика бақувват бўлади, фаровон яшайди.

Ёш мамлакат келажак авлоди соғлом, баркамол бўлиши керак. Заҳарли кимёвий дориларсиз ноз-неъмат етиштириш бу йўлдаги муҳим вазифа ҳисобланади.

Деҳқончиликни минерал ўғитларсиз тасаввур қилиш қийин, деб ўйлаймиз. Уларни кўплаб ишлатишга ўрганиб қолганмиз. Лекин бозор иқтисодиёти шароитида минерал ўғитларнинг нархи беҳад ошиб кетди. Шу боис маҳаллий имкониятлардан оқилона фойдаланиш ниҳоятда муҳимдир.

Бизда минерал ўғитларнинг ҳаммаси бир жойда сақланади. Уларни қачон, қайси ерга қанча миқдорда беришни химиялаштириш пункти мутахассислари ҳал қилишади. Пункт жамоа хўжалик бошқаруви қарори асосида ташкил этилган бўлиб, асосий вазифаси тупроқ унумдорлигини оширишдан иборат.

Пункт қошида «Унумдорлик гуруҳи» ташкил этилган. Унга 15 та тележкали трактор, 2 бульдозер, 2 юклагич, 10 та гўнг солиш агрегати ва 10 нафар ишчи кучи ажратилган. «Унумдорлик гуруҳи» аҳоли хонадонларидан чиқарилган ҳамда жамоа хўжалигида жамғарилган гўнгларни компост қилади. Ерга солиб, тупроқ унумдорлигини оширади. Йилига 25 минг тонна компост тайёрланади. Бунинг учун турли чиқиндилар, лигнин ва унумдор тупроқлардан кенг фойдаланамиз. Компостга 1—2 фоиз миқдорида суперфосфат қўшамиз. У гўнгдаги микроорганизмлар фаолиятини жуда жадаллаштириб юборарди. Бу айниқса, серхашак гўнгларни тезроқ чиришига ёрдам беради.

Гўнгни компост қилиш исрофгарчиликни камайтириш билан бирга фойдали таъсирини оширади. Сифатли қилиб тайёрлангани таркибида 0,5—0,6 фоиз азот ва шунча калий, 0,2—0,3 фоиз фосфор бўлади. 25 минг тонна компостнинг қуввати 350—360 тонна селитра, шунча калий, 50 тонна аммофос қувватига тенг бўлади.

Бир тонна компост таннархи 440 сўмга тўғри келмоқди. Ёки 25 минг тонна тайёрлаш учун ҳозирча 16 миллион сўм сарф бўляпти.

Биз минерал ўғитларни агрохимкартограмма асосида, компостни гўнг алмашлаш картаси бўйича ишлатамиз. Биринчи навбатда унумдорлиги энг паст ерларнинг қувватини оширишга ҳаракат қиламиз. «Унумдорлик гуруҳи» ишларини жамоа хўжалиги бошқаруви қошидаги штаб аъзолари назорат қилиб боришади. Унга бош агроном раҳбарлик қилади. Аъзолари қишлоқ амбулаторияси бош шифокори, жамоа хўжалиги бош энтимологи, бош муҳандис, бош ирригаторлардан иборат.

Штаб звенолар ўртасидаги мусобақа шартларининг бажарилишини назорат қилиб боради ва ғолибларни аниқлаб мукофотлаш учун тақдим этади. Қишлоқлардаги гўнгларни белгиланган вақтда, керакли жойга чиқарилишини назорат қилиб, уни вақтида ташиб келинишини таъминлайди.

Биз озиқ-овқат маҳсулотларининг асоси бўлган дон, гўшт, сут етиштиришга алоҳида эътибор берамиз. Дон экинлари, чорва озуқаси учун ерни аямаймиз. Керак бўлса пахта майдонидаги донга, ем-хашакка ажратамиз. Пахта топшириш режасини эса ҳосилдорликни ошириш ҳисобига бажарамиз.

Жамоа хўжалигимизда ҳаммаси бўлиб 1.884 гектар ер бор. Шундан 263 гектарида ем-хашак етиштиришлади. Биз беда пичанига алоҳида эътибор берамиз. Мутахассисларнинг таъкидлашича озуқа бирлиги 0,65 дан юқори бўлган маҳсулот ем қаторига қўшилар экан. Беда пичани таркибида эса 0,50—0,55 озуқа бирлиги бор. Демак, сифатли тайёрланган беда пичанининг қуввати емникига яқин туради.

Беда пичанида ҳайвонлар учун керакли оқсил, каротин кўп бўлади. Шундай озуқа билан боқилган моллар тез семиради, сигирларнинг сути кўпаяди. Ҳар йили гектар бошига 200—220 центнердан беда пичани олаяпмиз.

Биз бедапояларни ердан қор кетиб, пайкалга техника кирадиган бўлгандаёқ бороналаб, чизеллаймиз. Ўғит бериб, суғорамиз. Бунинг фойдаси катта. Ишлов бериб, ўғитлаб, суғорилган беда фитономус балосидан қутилар экан. Ўсимлик икки даража иссиқдаёқ ривожлана бошлайди, фитономус эса тўрт даража иссиқда уйғонади. Тагида ўғити бўлган беда тез ўсиб фитономусга куч бермайди.

Ҳашарот беданинг учига чиқа олмас экан. Илғор агротехникани қўллаб, заҳар ишлатмасдан беданинг биринчи ўримини бемалол тўла сақлаб қолса бўлади. Зеро биринчи ўримини бой берган деҳқон кўп нарса ютқазади. Кейинги ўримлар билан режадаги бедани олиш қийин. Бошқа озуқаларни кўпайтириш ҳам мумкин. Лекин улар беда пичанининг ўрнини босолмайди.

Ҳар йили бедапояларни инвентаризациядан ўтказамиз. Эскиларининг оласини тўлдирамиз. Хўжалигимизда ҳар бир шартли қорамол учун режалаштирилган озуқа бирлигининг деярли ярми беда пичани ҳисобига олинади. Пичан тайёрлаш нозик иш. Беда ўрилиб, далада офтобда сақланса барги тўкилиб кетади. Протеини камайган пичаннинг тўйимлилиги ҳам паст бўлади. Бу гўшт ва сутни камайишига олиб келади.

Бедани ўриб далада қуритиш, кейинги ўрим кечикишига сабаб бўлади. Чунки қуришига 3—4 кун кетса, ташиб чиқиш учун ҳам 1—2 кун керак бўлади. Техника энди ўсиб келаётган майсани пайхон қилади. Натижада беда янгитдан куртак чиқариб, қайтадан ўсишга мажбур бўлади. Булар кейинги ўримни камида икки ҳафта кечикишига сабаб бўлади. Биз бедани КСК-100 комбайни билан ўриб, бир йўла тележкага юклаймиз. Уни хашак сақлаш омборидаги майдонда қуритиб ғарамга босамиз.

Омбор жуда кенг қилиб қурилган. Пичанни бир йўла бир неча ғарамга босамиз. Шунинг учун ўримни 6—7 иш кунида тугатамиз. Бўшаган ерга культиваторлар билан картограмма асосида ўғит солиб, суғорамиз.

Мўл пичан жамғаришнинг яна бир омили бедани тоза ўришдир. Мутахассислар ҳисоб-китобига қараганда 4 сантиметр ўрнига 6—7 сантиметр баландликда ўрилса, ҳосил 17 фоиз, 8—10 сантиметр баландликда ўрилса, 40 фоизга камаяр экан. Шунинг учун бизда муҳим тадбирни сифат комиссияси назорат қилиб боради.

Ғарам сиртини қуёш қаттиқ қиздириши ва ёғин-сочин оқибатида талай қисми исроф бўлиши ҳаммага аён. Биз унинг устини ҳам шоли похоли билан ўраб, пичан таркибидаги каротин ва протеинни сақлаб қоляпмиз.

Мустақил республикамиз чорвадорларига, озуқакорларига гапимиз шуки мўлкўлчилик яратиш сизнинг қўлингизда. Мустаҳкам озуқа базаси мўл-кўл гўшт етиштиришга, сут булоғини тоширишга хизмат қилади. Чорва озуқасини вақтида нест-нобуд қилмай йиғиштириб олинг.

М. ШЕРБЎТАЕВ,
Қува районидаги «Гулистон» жамоа хўжалиги бошқаруви раиси.

ЧОТҚОЛ ҚЎРИҚХОНАСИ — ЮНЕСКО МУҲОФАЗАСИДА

Тянь-Шаннинг ғарбий тармоғидаги ноёб табиий маскан — Чотқол давлат табиат биосфера қўриқхонаси ЮНЕСКО муҳофазасига олинди. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг маориф, илм-фан ва маданият масалалари билан шуғулланувчи ташкилотининг Париждаги қароргоҳидан «Инсон ва биосфера» деб аталган ЮНЕСКО дастури Ўзбекистон миллий комитети номига келган ҳужжат шундан далолат беради. Унда айтилишича, Чотқол қўриқхонаси эндиликда табиат биосфера қўриқхоналари халқаро тармоғининг бир қисми сифатида муҳофазага олинган, қўриқхонанинг вазифаси ноёб жонли табиатни сақлаб қолиш ва инсоният манфаатларини кўзлаб илмий тадқиқотлар ўтказишдан иборат.

Ҳужжатга қўшиб жўнатилган мактубда ЮНЕСКО «Инсон ва биосфера» дастури халқаро мувофиқлаштириш кенгашининг директори Муҳамед Скоури, Ўзбекистон мустақилликка эришган ҳозирги пайтда шу хабарни етказишдан бахтиёр эканлигини ёзади.

Чотқол қўриқхонаси Ўзбекистондаги энг кекса қўриқхоналардан биридир, у 1947 йилда ташкил этилган. Кўп одамлар уни «Ўзбекистон Швейцарияси» деб аташади. Бу ғарбий Тянь-Шаннинг Чотқол тизмаси тармоғидаги жонли табиатнинг мислсиз кўркам масканидир. Бу ердаги қоялар, денгиз сатҳидан тўрт ярим минг метр баландликкача кўтарилган қорли чўққилар, биллурдек сув оқадиган чуқур даралар ҳар қандай кишини ҳайратга солади. Бу ерда ўсимликларнинг ноёб турлари ўсади, алоҳида муҳофаза қилиш лозим бўлган кўп ҳайвонлар ва қушлар яшайди. Мензбир суғури, оқ тирноқли айиқ, қор йўлбарси, Туркистон силовсини, бургут, ҳайвонларнинг жуда кўп бошқа турлари шулар жумласидандир.

Қўриқхона тартибига қатъий риоя этиш ҳайвонлар, паррандалар ва ўсимликларнинг йўқолиб кетаётган кўпгина турлари табиий равишда кўпайишига олиб келди. Бу ерда ўтказилаётган илмий тадқиқотлар ноёб наботот мажмуаларини сақлаб қолишга, шу ерда содир бўлаётган табиат жараёнларини ўрганишга қаратилган.

Г. ГРЕБЕНЮК,
ЎзА мухбири.

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»НИНГ «ҲОЖАТБАРОР» ТАРҒИБОТ-ТИЖОРАТ ХИЗМАТИ

МУЛОҚОТ УЧУН ТЕЛ: 33-44-43, 32-54-44, 32-56-34, 32-56-25

БУЮРТМАЛАРИНГИЗ ТЕЗДА АДО ЭТИЛАДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ВАЗИРЛИГИ

АБДУЛЛА ҚОДИРИЙ НОМИДАГИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МАДАНИЯТ ИНСТИТУТИ

1993—1994 ўқув йили учун

қуйидаги ихтисослар бўйича кундузги ва сиртқи бўлимларга

ТАЛАБАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

КУТУБХОНАЧИЛИК факультетида — оммавий ва илмий кутубхоналарнинг кутубхоначи-библиографи, болалар ва мактаб кутубхоналарининг кутубхоначи-библиографи, техника кутубхоналарининг кутубхоначи-библиографи.

МАДАНИЯТШУНОСЛИК факультетида — маданий-маърифий ишлар: ҳаваскорлик театр ижодиёти раҳбари, оммавий байрамлар режиссёри, рақс ансамбли раҳбари, кино тарғиботи (фақат сиртқи бўлим) маданият ишлари социологи, маданият ишлари менежери, маданий дам олиш ташкилотчиси.

ХАЛҚ ИЖОДИЁТИ факультетида — ҳаваскорлик халқ чолғу оркестри раҳбари, ҳаваскорлик хор жамоаси раҳбари, ҳаваскорлик халқ мусиқаси ансамбли раҳбари, ҳаваскорлик пуфлама чолғулар оркестри раҳбари.

Ўқиш муддати — кундузги кутубхоначилик факультетида — 4 йил, бошқа факультетларда — 5 йил.

Кириш имтиҳонлари қуйидаги фанлардан ўтказилади:

1. Кутубхоначилик факультетида барча фанлар тест асосида бўлади. Имтиҳонлар сиртқи бўлимларда 26 июлда, кундузги бўлимларда 31 июлда ўтказилади:

а) Ўзбекистон тарихи ва географияси
б) она тили ва адабиёт
в) чет тили

II. Маданиятшунослик ва халқ ижодиёти факультетларида:

1. Оммавий байрамлар режиссёри
2. Ҳаваскорлик театр жамоаси раҳбари
3. Ҳаваскорлик рақс жамоаси раҳбари
4. Ҳаваскорлик халқ чолғу оркестри раҳбари
5. Ҳаваскорлик хор жамоаси раҳбари
6. Ҳаваскорлик халқ мусиқа ансамбли раҳбари
7. Ҳаваскорлик пуфлама чолғу оркестри раҳбари
8. Маданият соҳаси социологи
9. Маданият соҳаси менеджери
10. Дам олиш ташкилотчиси ихтисосликларидан танлов синовлари 16 июлдан 24 июлгача ўтказилади.

Тест асосида эса қуйидаги имтиҳонлар 1993 йил 31 июлда ўтказилади:
а) Ўзбекистон тарихи ва географияси
б) Она тили ва адабиёт

Ҳужжатлар 1993 йил 20 июндан 15 июлгача қабул қилинади.

Институтга кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширишлари лозим:

Ариза.

Ўрта маълумоти ҳақидаги гувоҳнома.

Соғлиғи тўғрисида — 086-У шаклидаги маълумотнома.

3х4 см ҳажмидаги 6 дона фотосурат.

Меҳнат дафтарчасидан кўчирма.

Паспорт ва ҳарбий хизматга алоқадорлиги тўғрисидаги ҳужжатлар шахсан кўрсатилади.

ИНСТИТУТ МАНЗИЛИ: 700164, Тошкент шаҳри, Яланғоч даҳаси, 127«А» уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: 62-09-24, 62-03-24; 62-38-33.

КОРХОНА
Тошкент шаҳридаги омбордан автосервис учун қуйидаги махсус автоускуналарни сотади:

- *мувозанатлаш дастгоҳи;*
- *электр вулканизатор;*
- *автосервис учун махсус асбоб;*
- *ғилдиракларнинг жойлашувини ростловчи кўтаргичсиз стенд;*
- *шиналарни ўрнатиш ва бўшатиб олиш мосламаси ва автосервис учун бошқа махсус ускуналар.*

Асосий таъмирлашдан чиққан қуйидаги ЗИЛ автомобиллари сотилади:

ЗИЛ-131 - 2 дона, ЗИЛ-130 - 1дона

Ҳақ тўлаш усули - турлича. Олдиндан 100 фоиз ҳақ тўлаш шарти билан Тошкентдан буюртмачининг ўзи олиб кетади.

Мулоқот телефонлари : 34-25-81, 34-66-44.
Манзилгоҳимиз: 700099, Тошкент шаҳри, Амир Темур кўчаси, 118-уй, 607-хона

ҲУЖЖАТ ВА ҚИММАТБАҲО БУЮМЛАРНИ ҚАЕРДА ИШОНЧЛИ САҚЛАШ МУМКИН?

УЛАРНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ЖАМҒАРМА БАНКИНИНГ МАХСУС СЕЙФЛАРИДА САҚЛАШ ЭНГ МАҚБУЛ ВА ИШОНЧЛИДИР.

Шундай ҳолатларда Сиз қуйидаги имконият ва афзалликлардан фойдаланасиз:

— қандай ҳужжатларни ва қанча миқдордаги қимматбаҳо буюмларни сақлаш учун қабул қилинганлиги сир сақланишига кафолат берилади;

— қанча муддат сақланиши Сиз томонингиздан белгиланади;

— Сизнинг хоҳишингизга мувофиқ сейф бўлинмасига қимматбаҳо буюмларнинг дастлабки қисмини қўйишни нотариал идора томонидан ишонч қоғози билан тасдиқланган киши томонидан амалга ошириш мумкин.

Сақлашга қўйилган ҳужжатлар ва қимматбаҳо буюмларингизга меросхўр бўлиши ёки бўлмаслигидан қатъий назар бир ёхуд бир неча кишига нотариал идора томонидан тасдиқланган васиятнома қолдиришингиз мумкин.

Сейф бўлинмаларига уларнинг сиғимига ва сақлаш муддатига кўра шартномавий нархларга мувофиқ ижара ҳақи олинади.

Ўзбекистон Жамғарма банки.

ХЎЖАЛИК РАҲБАРЛАРИ, МУТАХАССИСЛАРИ, ФЕРМЕРЛАР ЭЪТИБОРИГА!

ЎЗБЕКИСТОН ФАНЛАР АКАДЕМИЯСИ ЎҒИТЛАР ИЛМГОҲИ ЭКИН-ТИКИНЛАРНИНГ ЎСИШИНИ ЖАДАЛЛАШТИРУВЧИ, ҲОСИЛНИНГ ПИШИБ ЕТИЛИШ МУДДАТИНИ 8—10 КУНГА ҚИСҚАРТИРИШ ИМКОНИНИ БЕРАДИГАН ХТС, ТЖ-85 ВА «ҲОСИЛ» НОМЛИ ДОРИВОРЛАРНИ ҚЎЛЛАНИШНИ ТАКЛИФ ҚИЛАДИ. БУ ДОРИВОРЛАР ҒЎЗА, БОШОҚЛИ, ДОН, САБЗАВОТ ВА ПОЛИЗ ЭКИНЛАРИ ГУЛЛАШ ҲАМДА ҲОСИЛ ТУГИШ ДАВРИДА ПУРКАШ УСУЛИ БИЛАН ҚЎЛЛАНИЛАДИ. НАТИЖАДА ПАХТА ҲОСИЛДОРЛИГИ 4—6 ЦЕНТНЕРГА ОРТАДИ, ТОЛАНИНГ СИФАТИ ЯХШИЛАНИБ, ЧИГИТНИНГ МОЙЛИЛИК ДАРАЖАСИ ОШАДИ!

ЭКИН-ТИКИНЛАР РИВОЖЛАНИШДА ОРҚАДА ҚОЛАЁТГАН БУ ЙИЛГИ МУРАККАБ ШАРОИТЛАРДА УШБУ ДОРИВОРЛАРДАН ФОЙДАЛАНИБ, СИЗ ЮКСАК САМАРАГА ЭРИШИШИНГИЗ МУМКИН! БУ ДАЛА ШАРОИТИДАГИ КЎПЛАБ СИНОВЛАР ЖАРАЁНИДА ИСБОТЛАНГАН!

Ўғитлар илмгоҳи юқорида зикр этилган ва бошқа қатор доривор билан Сизни етарли миқдорда таъминлаш имконига эга. Мурожаат учун манзилгоҳ: 700047, Тошкент, Охунбобоев кўчаси, 18, ЎзФА Ўғитлар илмгоҳи.

Мулоқот телефонлари: 33-39-50, 33-24-46, 33-74-48. Факс: 33-39-50.

ХЎЖАЛИКЛАР, КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР ҲАМДА БАРЧА ФУҚАРОЛАР ДИҚҚАТИГА!

ГАЗЕТАМИЗДА СИЗНИНГ РЕКЛАМА, ҚУТЛОВ, ТАБРИКНОМА, ОЛДИ-СОТДИ ХУСУСИДАГИ ЭЪЛОНЛАРИНГИЗ ТЕЗДА БОСИБ ЧИҚАРИЛАДИ.

Манзилгоҳимиз: Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 32-уй, 546-хона.

ХАТ ЁЗИНГ, ТАШРИФ БУЮРИНГ, ҚЎНҒИРОҚ ҚИЛИНГ.

ТИЛЛА УЗУККА ЁҚУТ КЎЗ

Маънавияти бой, фалсафий тафаккури кенг, ахлоқан пок, қалби жўшқин, сўз дурдоналарининг заргари Нодираи даврон ҳақида гап борганда гўё хазинага дуч келиб қолгандай бўламиз. Ақл-заковатнинг бебаҳо жавоҳири бўлган Нодирабегим шеърияти хазинасидан олинган дурдоналар ичида энг улкан ва беқиёси борки, у даврлар оша кун сайин тиниқлашиб, нур сочаверади. Бу нур ўзбек аёли бошидаги тожи, қалбидаги ғурури, дунёга танитган маликаси, давлат арбоби, энг юксак фазилатларни ўзида мужассам этган садоқатли ёр, доно она, мактаб яратган устоз, ўз сози ва овози билан ўзбек адабиётига муносиб ҳисса қўшган бетакрор ижод соҳибаси сиймосидир.

Нодирабегим қолдириб кетган ва унга боқий умр, номига безаволлик бахш этган маънавий-дунёвий мерос ўз даври ва ундан кейинги қалам соҳиблари ижодида сайқалланиб, бўй-бастини кўрсатди. Буни биз марғилонлик Қозийи Калон, шоир Хўжажон Рожий ижодида яққол кўрамиз.

Рожий Марғилоний ижодидаги Нодирабегим излари унинг шеърият бобида шоира салоҳиятидан тортиб аёл қадри, муқаддаслиги, она эканлиги, яратувчилиги, севги-садоқат, дард-аламлари, ақлу заковати, нафис туйғуларнинг дунё озорларидан безовталиги, тасаввуф фалсафасининг муштарак рамзий мисоллари сифатида ўзига мафтун этади.

Кел, ишқ йўлида кўзларингни,
Эй Нодира, дурфишон этиб кет.

Рожий ушбу сатрларга сайқал бериб, давр руҳини ифодалаб қуйидагича бешлантиради:

Рожийки эшитти сўзларингни,
Шўри ғазалингда тузларингни,
Муштоқ кўрарға юзларингни,
Кел, ишқ йўлида кўзларингни,
Эй Нодира, дурфишон этиб кет.

Мухаммас — иккиликни бешлантириш санъати бўлиб, ғазал мазмунига, услубига эътибор беришни, тафаккур ва бадиий маҳоратда асли билан тенглаша оладиган ижодкор бўлишни, ижодий мусобақа ҳамкорлигининг ўзига хос йўлини тақозо этади. Бундай масъулиятни Рожий маҳорат билан адо этган. Нодирабегим ғазалига боғлаган мухаммаси шоирнинг ўз истеъдодини синаш воситаси, унинг ўзига ўзи билдирган ишонч ёрлиғи бўлди. Маълумки, Нодирабегим ҳар бир товушни, ҳар бир сўзни ўз ўрнида узукка ёқут кўз қўйгандай ишлата билган санъаткор бўлган. Чунки ҳар бир товуш ва сўзнинг ўз юки — вазифаси бўлади. Буни яхши ҳис қилган ижодкор пухта шеър ёза олади. Иккинчидан, адабиётимизнинг ҳар бир даврида порлоқ юлдузлари бўлган. Нодирабегим ўз давридаги порлоқ юлдузлар ичида энг нурлиси десак хато қилмаймиз. Ана шундай ижод соҳибаси ғазалига мухаммас боғлаш ҳам осон иш эмас, албатта. Нодирабегимда:

Кел, даҳрни имтиҳон этиб кет,
Сайри чамани жаҳон этиб кет.

Рожийда:

Гулшанга даме макон этиб, кет,
Кўздин асаринг ниҳон этиб кет,
Шабнам эканинг аён этиб кет,
Кел, даҳрни имтиҳон этиб кет,
Сайри чамани жаҳон этиб кет.

Рожий Марғилоний ижод меросида Жомий, Бедил, Фузулий, Муқимий, Фурқат каби санъаткорлар ғазалларига боғланган гўзал мухаммаслар бир тарафу, Нодирабегимнинг «Этиб кет» ғазалига боғланган мухаммаси бир тараф бўлиб кўринади. Нодирабегим ғазалининг ўйноқи вазни Рожий услубига мос тушиб қолганиданми, ёки шоира меросининг шоир ижодига таъсириданми, ҳар қалай, мухаммаснинг ҳамма бандлари бир-бирига қуйиб қўйгандек текис, мутаносиб бўлиб тушганки, талабчан ўқувчи буни қониқиш билан ўқийди. Чунки, яхши шеър тингловчи қалбида гоҳ сирли, гоҳ маҳзун туйғулар уйғотиб, уни хаёлот қушига миндириб, хотиротларнинг турфа олами сари етаклайди. Шеърнинг асл кучи ҳам, қудрати ҳам, сеҳри ҳам ана шунда-да. Ҳа, Рожий Марғилоний Нодира ғазалига мухаммас боғлар экан, унинг матлаини, халқ руҳиятини ифодаловчи фикр ва бўёқлар, ранглар билан тасвирлайди, янги либос билан безайди.

Мухаммас мисралар ўртасидаги вазн, қофия мослиги сақлангани билангина эмас, балки, мазмун, фикр, мушоҳада, образлар талқини жиҳатидан ҳам мантиқий изчиллик, ташқи дунёдан таъсирланиш ва ўз таассуротларини ифодаловчи рангларни— бўёқларни ишлатиши билан ҳам бетакрордир. Айниқса ёниб севиш, ўртаниб куйиниш, қаттиқ безовталик, аччиқ изтиробга тушиш, ташналик билан висолга ошиқиш каби юксак тилаклар қанотида сархушона парвоз кишини ҳайратлантиради.

Ҳозирги мураккаб давримизда энг муҳим муаммолардан бири — инсон маънавиятини ардоқлаш, адабий меросимизни, унинг заҳматкаш сиймоларини халқимизга етказиш ва тарғиб қилишдек хайрли иш ҳаммамизнинг зиммамиздадир. Бу икки ижодкорнинг — иффат садафининг инжуси Нодираи даврон ва латиф, равон сатрлар муаллифи Хўжажон Рожий Марғилоний меросини, улардаги адабий-ижодий алоқаларни ўрганиш ҳали очилмаган қўриқ.

Дунёнинг роҳати — одамийлик, руҳий поклик, ақл-заковат ила садоқат, умрнинг фароғати — меҳр-муҳаббат, караму мурувват, салоҳият, яхши ном қолдириш экан, Нодирабегим ва Рожийнинг дуру гавҳардан қиммат ўлмас шеърияти дилимиз тўрида сақланади, қалбимизга зиё бағишлаб, теран фикрларимизни, маънавиятимизни нурафшон этади.

Феруза АҲМАДЖОНОВА,
филология фанлари номзоди.

Азизбек ХОЛЛИЕВ,
ТошДД талабаси.

Аҳолининг маданий-маиший талаб ва эҳтиёжларини қондириш учун Касби район марказида ҳамма шарт-шароитлар муҳайё қилинган. Бу ерда маиший хизмат уйи, турли-туман дўконлар, устахоналар одамлар хизматида. Радио-телевизор тузатиш устахонасида фидокорона меҳнат қилиб келаётган мастер Зиёдилла Рустамовни касбдошлар яхши танийдилар ва ҳурмат қиладилар. Унинг қўлидан чиққан радио, магнитафон, телевизор ва бошқа қурилмалар асло панд бермайди. Қабул қилиб олинган ҳар бир буюртмани йигит пухта, виждонан бажаради.

СУРАТДА: ўз касбининг устаси З. Рустамов.

Б. ИСМОИЛОВ олган сурат.

Удумларимиз

МАНҚАЛ

Халқ маданияти турлари, албатта, бирор мақсад йўлида кашф этилади. Кераксиз бўлса яратилмайди. Эндиликда музей ва айрим хонадонларда сақланаётган буюмларни илгариги одамлар қандай ўйлаб топишгани, фойдаланишгани негадир кейинги авлодларга батафсилроқ тушунтирилмаётгани кўпларни ўйлантираётган бўлса керак. Ҳамма банд бўлаётган ўз соҳаси бор, лекин халқ маданиятини билмоқ лозим, бу нафосатдир.

Бир қараганда ота-боболаримиз маданияти, улар номи биз учун антиқа, ғаройиб туюлади. Номи, нимадан ишланғани, нимага кераклиги айтиб ўтилади-ю, юракка муҳрланиб қоладиган гаплар бирор адабиётдан топилмайди.

Шундай буюмимиздан бири «Манқал» бўлиб, туб маъноси иситишдир. Бу яқин асрларда кашф этилган бўлиши мумкин. XIX асрда яратилгани санъат музейининг ўзбек халқ амалий санъати бўлими хоналаридан бирида намойишга қўйилган. Икки хили турибди. Чўяндан ясалган бўлиб, бири саккиз қиррали, айлана, нақшли, ичи кенг, чуқурроқ. атрофида саккизта минорага ўхшаш тасвирлари, саккизта оёқчаси бор. Иккинчиси бунга қараганда каттароқ, анча фарқ қилади. Томонлари табиат манзаралари билан безатилган-у, ўнта қиррасидаги ўн жуфт қушнинг бир-бирига қараб турган тасвири кишини хаёлга толдиради. Биринчисига нисбатан яна бир фарқи шундаки, айланасидаги бўртма нақшлари қандайдир шаҳар деворларини эслатади. Қирраларига мос бу манқалнинг ўнта оёғи бўлиб, ичи анча кенг, ўртаси гардишсимон, бироз чуқур ишланган.

Шуларни томоша қилганимда Бухородаги танишим, Зариф ота Тоғай ўғли уйига меҳмонга борганимни эсладим. Айнан шунга ўхшаш иситгични ўша ерда кўрган эдим. Зариф отанинг умр йўлдоши Шарофат ая «хонамиз совуқроқ», деб шу буюмга олов солиб келганди. Атрофида мазза қилиб исиниб суҳбат қурган эдик. Шунда Зариф ота:

— Биласанми, ўғлим, манқал нафақат хонадон учун, тўй-ҳашам, турли йиғинларда ҳам фойдаси тегадиган буюм. Бухороликларнинг хонадонларида бунақа манқал, яъни иситгичларнинг бир эмас, бир қанча турлари топилади, — деганди.

Ўша, эллигинчи йилларда отахон билан Бухорои шарифнинг диққатга сазовор, қадимий обидаларини яёв айланганимизда Лабиҳовуз ва Чорминор ёнгинасидаги Кўкалдош мадрасасига кириб, дарвозабон ошнолар билан кўришаётганимизда лаққа чўғлар солинган манқалга нигоҳим тушиб қолганди. «Кўраяпсанми бу чолни, ота-боболари ҳам шунақа дарвозабон ўтган. Тўқсонга яқинлашиб, букрилигига қарамай, ўз ишини ҳамон ташламаяпти», — дедилар ярим ҳазил қилиб Зариф ота.

Ҳа, халқимиз санъати турларидан бири манқал — исинадиган буюм турмушимиз, урф-одатларимиз учун хизмат қилган. Нафақат исиниш буюми, совиб қолган таомларни иситиш учун ҳам ундан фойдаланилган. Шамоллашдан сақлаш билан бирга нафосатга бойлигидан ҳар бир кишида гўзалликка муҳаббат уйғотиши ҳам бежиз эмас.

Маҳмуд АҲМЕДОВ,
санъатшунос.

Янги китоблар

ҚЎЛЛАНМА— ЙЎЛЛАНМА

Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги олий билимгоҳларда «Миллатлараро муносабатлар маданияти ва байналмилал дунёқараш» махсус курсини ўқитишни тавсия қилган эди. Мазкур курс учун қўлланма Президентимиз девони қошидаги кенгаш тавсиясига кўра нашрдан чиқди.

Ўқув қўлланмага тарих фанлари доктори, профессор Карим Норматов сўз боши ёзган ҳамда масъул муҳаррирлик қилган. Шунингдек, асарни яратишда таниқли олимлар— тарих фанлари докторлари — Р. Нуруллин, Ф. Исҳоқов, Қ. Олимов, Ҳ. Бегматов, Ш. Зиёмов, Ш. Ёқубов, фалсафа фанлари доктори Қ. Хоназаров, иқтисод фанлари доктори Н. Тўхлиевлар фаол иштирок этишди.

Мазкур қўлланмада жамиятимизнинг ҳозирги мустақил ривожланиш босқичида долзарб ҳисобланган — миллий муносабатлар, миллатларнинг ўз-ўзини англаш хусусида қизиқарли, жонли фикрлар юритилган.

Қ. ЭРГАШЕВ.

«ЮЛДУЗ» ХИЗМАТДА

Бозор шароитида барча ишлаб чиқариш корхоналарининг ишчи ва хизматчилари маҳсулот сифатини яхшилаш, ички имкониятлардан унумли фойдаланиш орқали иқтисодиётни юксалтиришга алоҳида эътибор беришмоқда. Хусусан, пойтахтимиздаги «Юлдуз» тикувчилик ишлаб-чиқариш бирлашмасида янгиликка кенг ўрин берилган. Кўплаб фойдали таклифлар ишлаб чиқаришга жорий этилаётганлиги сабабли сифат ва самарадорлик таъминланмоқда. Ҳозирги кунда бирлашма чеварлари тайёрлаётган кийим-кечаклар харидорларга ғоят маъқул бўлмоқда. Шуни эътиборга олиб республика Енгил саноат вазирлиги ҳамда бирлашма бош директори А. Тошпўлатов ташаббуси билан янги дўкон очилди.

Шинам, дид билан жиҳозланган бу савдо шохобчасида эркаклар, аёллар ва болалар кийим-кечаклари билан савдо қилувчи бўлимлар мавжуд.

— Фаолиятимизни тобора кенгайтириб борамиз, — дейди дўкон директори Раҳмонберди Мирзамуҳамедов. — Келгусида бу ерда Енгил саноат вазирлигига қарашли фабрикаларнинг маҳсулотлари сотилади. Хушмуомала сотувчиларимиздан Фаррух Зокиров, Қаҳрамон Каримов, Дилором Тўйчиевалар харидорларга намунали хизмат кўрсатишмоқда. Савдо шохобчасига келувчилар сони кун сайин ортаётганлиги бизни қувонтираяпти. Боиси моллаямиз ўзининг сифатлилиги билан алоҳида ажралиб туради.

Р. ОРИПОВ.

СУРАТДА: савдо бўлимида.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

Спорт муаммолари

ЖИСМОНИЙ БАРКАМОЛЛИК

Азалдан қишлоқ жойларида жисмоний тарбия ва спортнинг аҳволи эҳтиёжи даражасига бараварлашган эмас. Лекин кейинги беш-олти йил ичида илгари босиш, мавжуд камчилик ва нуқсонларни бартараф этиш ўрнига орқага кетилди, ҳал қилиниши жоиз муаммолар янада кўпайди. Нега? Бунинг сабаблари нимада? Қишлоқ жойларида жисмоний тарбия ва спортни юксалтириш имкони борми?

Мухбиримиз ана шу мавзуда «Пахтакор» жумҳурият клуби раиси С. Юсупов билан суҳбатлашди. Собир Соипович 1962 йилдан буён «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятида ишлаб келмоқда, шу боис қишлоқ спорти муаммоларини дилдан ҳис этади, десак муболаға бўлмас.

— Собир Соипович! Кейинги йилларда қишлоқда жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришдаги сусткашлик боиси нимада?

— Бу, аввало, қишлоқда жисмоний тарбия ва спорт тадбирларини ўтказишга масъул бўлган «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятининг олти йил муқаддам тугатилиши билан боғлиқ деб биламан. Гап шундаки, 1987 йили собиқ Иттифоқ касаба уюшмалари Марказий қўмитаси ва республикамиздаги айрим мутасадди ўртоқларнинг пухта ўйланмаган таклифларига кўра касаба уюшмаларига қарашли барча спорт жамиятлари ягона спорт жамиятига бирлаштирилди. Бунинг оқибатида қишлоқ жойларида жисмоний тарбия ва спортга эътибор сусая бошлади. Қишлоқларда мавжуд болалар-ўсмирлар мактаблари, чавандозлик клубларининг анча қисми маблағ йўқлиги сабабли беркитилди. Жисмоний тарбия ва спорт тадбирларини ўтказиш кескин камайди. Зеро, мутасадди бўлмагач, ўзибўларчилик авж олиши аниқ эди. «Пахтакор» кўнгилли спорт жамияти тугатилиши туфайли юз берган салбий оқибатларни қисман рақамлар орқали ифодалайдиган бўлсак, ушбу маълумотларни келтириш ўринлидир: 1987 йили қишлоқ жойларида 4283 жисмоний тарбия жамоалари бор эди, 1992 йилда уларнинг сони 3775 тага тушиб қолди. Жисмоний тарбия машғулотлари билан шуғулланувчилар сони эса 1 миллион кишидан 372,5 минг кишига камайди.

Хуллас, «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятининг тугатилиши ўзини оқламаган тадбир бўлди. Аҳолининг салкам учдан икки қисми яшайдиган ҳудудда жисмоний тарбия ва спорт ишлари амалда назоратсиз қолди. Қизиғи шундаки, жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари ёрдамида қишлоқ аҳлини соғломлаштиришдан бевосита манфаатдор бўлган давлат ва жамоа хўжаликлари раҳбарлари кўп жойларда спорт йўриқчиси лавозимини қисқартириб юборишди. Натижада илгари озми-кўпми ўтказилиб турган спорт-соғломлаштириш тадбирлари ҳам барҳам топди. Буларнинг ҳаммаси ортиқча ташвишдан қочиб эрта-индин мўл-кўл ҳосил бериши мумкин бўлган дарахтни кесиб ташлашга ўхшайди...

— Наҳотки ҳамма жойда аҳвол ачинарли тус олган бўлса? Ҳозирги қийин шароитларда ҳам муваффақиятли иш юритаётган спорт жамоалари йўқми?

— Бор. Масалан, Ғалаба районида, Ғаллаорол районида, шунингдек, Андижон ва Самарқанд вилоятларида жисмоний тарбия ва спорт машғулотларини йўлга қўйиш, ҳар хил мусобақалар уюштиришга анча-мунча эътибор бериляпти. Дарвоқе, айни мана шу икки вилоятда «Пахтакор» жамияти қайта тикланиб, фаолиятини қизитмоқда. Сурхондарё, Навоий, Бухоро, Қашқадарё вилоятларида эса «Пахтакор» жамияти ўрнига юзага келган клублар ҳам барҳам топиб кетган, «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятининг вилоят бўлимларини қайта ташкил этиш пайсалга солинмоқда. Бошқача айтганда, жисмоний тарбия ва спорт масалалари, мусобақаларни ташкил этиш, аҳолини жисмоний тарбия машғулотларига жалб қилиш ишлари қаровсиз аҳволда. Очиғини айтганда, санаб ўтилган бу вилоятлар мутасаддиларининг жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги бундай кўнгилсиз аҳвол билан муроса қилиб келаётгани кишини ажаблантиради. Тўғри, уларнинг минг ташвиши бор, лекин, менимча, бу жисмоний тарбия ва спорт масалаларига, аҳолини шу йўл билан соғломлаштиришга эътиборсизликни оқлашга асос бермайди.

Қаранг, республикамиз раҳбарияти ўлкамизда футболни ривожлантириш юзасидан қандай самарали тадбирлар белгилади. Республика миқёсидаги ташвишлар вилоятлардаги мутасаддиларникидан озми? Йўқ, албатта. Демак, хоҳиш бўлса, имконият ҳам, чора ҳам топилади.

— Шу муносабат билан савол туғилади: у ёки бу вилоятда қачон қишлоқ жойларида жисмоний тарбия ва спортни ривожлантиришга эътиборни қаратилишини кутиб ўтирмасдан, масалани республика миқёсида ҳал қилишнинг иложи йўқми? Ҳар қалай Вазирлар Маҳкамаси белгилаган тадбирлар, тегишлича назорат қилинса, жойларда ишлар юришиб кетишига туртки бериши аниқ...

— Биз ҳам шунинг ҳаракатидамиз. Чунки Республика миқёсида аниқ-равшан тадбирлар белгиланмас экан, жойларда сансалорлик, пайсалга солиш давом этаверади. Айниқса, жисмоний тарбия ва спорт шундай бир соҳаки, унинг самарасини лўнда тарзда ифодалаб бериш, ҳис этиш қийин. Унга эътиборсизлик сабабларидан бири ҳам шундадир. Шуни ҳисобга олиб Вазирлар Маҳкамаси жисмоний тарбия ва спорт машғулотлари ёрдамида аҳолини соғломлаштириш масаласини қатъий назоратга олиши зарурга ўхшайди. Шу йўл билангина жисмоний тарбия ва спорт машғулотларининг самарасини менсимайдиган ёки тушунмайдиган мутасадди ўртоқларнинг бу соҳага эътиборсизликлари, лоқайдликларини енгиб ўтиш мумкин.

— Ахир ҳукуматнинг жисмоний тарбия ва спорт соҳасидаги сиёсатини жойларда тадбиқ қилишга масъул бўлган район ва вилоят спорт қўмиталари мавжуд-ку!

— Масалага юзаки ёндошилса, чиндан ҳам шундай. Лекин мантиқан фикр юритадиган бўлсак, тамоман бошқа манзара гувоҳи бўламиз. Ўзингиз ўйлаб кўринг: 30—40 минг, гоҳида бундан ҳам кўп аҳоли яшайдиган бутун бошли районда жисмоний тарбия ва спорт масаласига мутасадди қўмитадаги 2—3 киши ёрдамида ишларни қанақасига самарали тарзда йўлга қўйиш мумкин? Ахир 3—4 минг бола ўқийдиган мактабда икки киши у ёки бу фандан сабоқ бера олишга қодирми?

Назарий жиҳатдан мумкин, лекин амалда бунинг имкони йўқ. Худди шундай, район спорт қўмитасида мавжуд икки ходим, ҳар қанча тиришмасин шу ҳудуддаги аҳолининг ярмини ҳам жисмоний тарбия ва спорт машғулотларига жалб қилиши қийин. Район ва вилоят ҳокимиятидаги ўртоқлар, хўжаликлар ва корхоналар раҳбарлари уларга кўмак беришлари зарур.

— Аҳволни ўнглаш юзасидан қандай тадбирларни таклиф қилган бўлардингиз?

— Менимча, республика миқёсида «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятини тиклаб, унинг зиммасига қишлоқда жисмоний тарбия ва спортни юксалтириш, соғломлаштириш ишларини йўлга қўйиш вазифасини юклаш жоиз. Айни пайтда жамоа ва давлат хўжаликларида ҳам жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш юзасидан аниқ-равшан тадбирлар белгиланмаса, кўзланган самарага эришиб бўлмайди. Бу борада ҳар хўжаликка бир-икки спорт йўриқчини тайинлаш билан иш битмайди. Мавжуд спорт иншоотларидан унумли фойдаланиш, янгиларини қуриш, мусобақалар уюштириш, машғулотлар ўтказиш каби масалаларни изчил ҳал қилмасдан туриб, қишлоқ аҳлини чинакамига соғломлаштириш хусусида сўз юритиш қийин. Бироқ ҳеч қандай машаққат бизни чўчитмаслиги даркор. Ахир деҳқон ҳам мўлжалдаги ҳосилни етиштиргунича қанчалаб пешона терини тўкади!..

— «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятини қайта тиклаш борасида амалий уринишлар бўляптими?

— Ўзбекистон Республикаси Давлат спорт қўмитаси «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятини қайта тиклаш юзасидан Вазирлар Маҳкамаси номига хат ва зарур ҳужжатларни юборган. Биз ҳам ўз таклиф ва мулоҳазаларимизни билдирганмиз. Бундан ташқари жумҳуриятимиз қишлоқ жамоатчилиги, жисмоний тарбия ва спорт фахрийлари, етакчи спортчилар истакларини инобатга олиб Ўзбекистон агросаноат ходимлари касаба уюшмаси Марказий қўмитасининг йирик анжуманида «Пахтакор» кўнгилли спорт жамиятини қайта тиклаш тўғрисида қарор қабул қилинди. Айни чоғда манфаатдор ташкилотлар — Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, Мелиорация ва сув хўжалиги вазирлиги, «Узплодоовошвинпром» концерни ва бошқа қатор идора ҳамда маҳкамалар мазкур жамиятни қайта тиклаш масаласини қўллаб-қувватлашлари юзасидан ёзма жавоблар олдик.

— Собир Соипович! Жумҳурият миқёсида «Пахтакор» кўнгилли спорт жамияти тикланса, қишлоқ жойларида жисмоний тарбия ва спорт ишлари юришиб кетади, деб дангал айта оласизми?

— Ҳар ҳолда ижобий томонга ўзгариш бўлишига шубҳа йўқ. 1951 йилда ташкил этилган «Пахтакор» спорт жамиятининг 1987 йилгача босиб ўтган йўли шундан далолат бериб турибди. Жамият мавжуд бўлган 36 йил мобайнида қанчадан-қанча мусобақалар ўтказилди, жамоа ва давлат хўжаликларида ўнлаб болалар-ўсмирлар спорт мактаблари ташкил этилди. Бу тадбирлар ўз самарасини келтириб, «Пахтакор» жамияти талайгина жумҳурият, мамлакат чемпионларини тарбиялаб вояга етказди. Мисол тариқасида чавандозлик бўйича жаҳонга танилган Мамажон ака Исмоиловни тилга олиш мумкин. Умуман, илгари «Пахтакор» спорт жамияти мавжуд бўлган пайтларда республика терма жамоаларининг 40—50 фоизи бизнинг вакилларимиздан иборат эди...

— Мусобақаларда қатнашиб, ғолиб чиқиш ёки совриндор бўлиш, таҳсинга лойиқ иш, лекин соғломлаштириш тадбирлари аввалгидек эътибордан четда қолмайдими?

— Дарвоқе, янги ишлаб чиқилаётган Низомда биз қишлоқ аҳлини жисмоний тарбия машғулотларига кенг жалб қилиш орқали улар саломатлигини мустаҳкамлаш вазифасини «Пахтакор» спорт жамиятининг етакчи вазифаси қилиб олганмиз. Ахир мустақил Ўзбекистонда жисмоний баркамол инсонлар истиқомат қилсагина, республикамиз чинакамига гуллаб-яшнаши мумкин. Ота-боболаримиз: «Саломатлик — энг катта бойлик» деб бежиз таъкидлашмаган. Жумҳуриятимиз раҳбарияти ҳам масаланинг шу жиҳатини кўздан қочираётгани йўқ. Жумладан, «Соғлом авлод учун» нишонининг таъсис этилиши, куни кеча эса «Соғлом авлод учун» ҳукуматга қарашли бўлмаган халқаро хайрия жамғармаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида Вазирлар Маҳкамасининг қарори чиққанлиги бунинг яққол исботидир. Бу тадбирлар жисмоний тарбия ва спорт ишларини кенг йўлга қўйиш билан уйғунлаштирилса, кўзланган муддаога эришилишига шубҳа йўқ...

Суҳбатдош:
Ш. АЛЛАМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати» мухбири.

Бош муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

Рўзнома таҳрир ҳайъати: Н. ҚАЮМОВ, М. ИСЛОМОВ, М. МИРЗАЕВ, Ҳ. РАҲМАТИЛЛАЕВ, М. ҚАЮМОВ (бош муҳаррир ўринбосари), С. САЙДАЛИЕВ (бош муҳаррир ўринбосари), О. ҒОФУРОВ (масъул котиб), Н. ОРИФЖОНОВ, К. РИХСИЕВ, Э. ИБРОҲИМОВ, Р. БОБОМУҲАМЕДОВ.

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Қишлоқ хўжалиги вазирлиги, «Узплодоовошчвинпром» концерни, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги, «Қишлоқ ҳақиқати» журналистлари жамоаси.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР, Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 33-16-27. Масъул котиб—33-09-93, Масъул котиб ўринбосарлари—32-56-25. Деҳқончилик бўлими—32-56-35, 32-54-51, 33-09-93. Қайта ишлаш саноати бўлими—32-56-31. Ижтимоий ҳаёт бўлими — 32-56-34. Чорвачилик бўлими—32-56-22. Мелиорация ва қишлоқ қурилиши бўлими — 32-56-33. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 32-56-36, 33-09-93. Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-54. Шикоят, хат ва маъмурий органлар бўлими — 32-54-49, 32-54-52. Безатиш бўлими — 32-58-79.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 000096. Буюртма Г—276. 31650 нусхада босилди, ҳажми 2 босма табоқ. Офсет усулида босилган, қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти 21.00. Босишга топширилди — 20.00

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй. 1 2 3 4 5 6